

ЗЛОЧИНИ ОКУПАТОРА ПО СЕЛИМА

ЗЛОЧИНИ ОКУПАТОРА ПО СЕЛИМА

Поред грађана које је окупатор масовно усмртио у Бањичком логору, Војнотехничком заводу у Чачку, на Крушику у Ваљевоу, Краљевоу, Крагујевцу, Горњем Милановцу и на Авлациници у Чачку, окупаторске јединице су вршиле и масовна стрељања грађана по селима и многа појединачна.

Највеће масовно усмрћење људи учињено у Бресници и у селима на којима је била линија фронта од Бреснице до Каблара у октобру и новембру 1944. године. У Драгачеву масовна убијања била су у Негришорима, Доњем и Горњем Дубцу, затим у Миоковцима, Јездини и Мрчајевцима, док је појединачних било готово у свим селима.

На сеоском подручју чачанског краја од 1941. до 1944. године немачке и бугарске јединице убиле су 633 грађанина. У бившим срезovima:

- драгачевски - 182,
- љубићки - 288,
- таковски - 57,
- трнавски - 78,
- град Чачак - 28.

Ово су подаци о директно стрељаним од стране окупационих јединица. Овде нису убројани грађани који су погинули услед ратних дејстава, нарочито на линији фронта, нити грађана који су гинули од бомбардовања.

ДРАГАЧЕВЦИ

У Драгачеву за време рата није била стално стационирана ни једна окупаторска јединица.

Немачке јединице су повремено упадале у Драгачево, у његов горњи крај, из гарнизована у Краљевоу, најчешће ради прикупљања хране за своје потребе. Тада су из села одвођени људи који су држани као таоци у Краљевоу, или су упућивани у Бањички логор. У тим походима по Драгачеву долазило је до сукоба са четницима, због чега су Немци извршили и неколико одмазда над становништвом.

Немци су у Драгачеву убијали људе у: Негришорима, Лисицама, Горњем и Доњем Дубцу, Лукама, Осоници, Лиси... Убили су 112 особа оба пола и свих узраста. Последњи злочин над

становништвом немачке јединице извршили су приликом повлачења у новембру и децембру 1944. у Лопашу и Пилатовићима, где су стрељали 28 становника. Тако је повећан број жртава на 139 особа.

Поред немачких, од пролећа 1943. на подручје Драгачева повремено стижу и бугарске војне јединице. Њихови војници, више него што су радили Немци, претресале су сеоска домаћинства и пљачкали све што им се свиђало. Уз то, често су робили људе и одводили у Краљево, где су неки убијани, а неки су упућивани у логор на Бањицу. У том харању било је неких сукоба са четницима, па је погинуло неколико бугарских војника. Због тих губитака, бугарска војска је у августу 1943. године блокирала Драгачево и вршила одмазду, убијала и робила људе, палила куће и уништавала другу имовину становника.

Бугари су тада убили 43 грађанина у Драгачеву, преко 100 људи су заробили и предали Немцима, који су их упутили у Бањички логор, одакле је се мало ко жив вратио.

Тако су Немачке и Бугарске оружане јединице у Драгачеву убиле 182 особе и нанеле огромну материјалну штету.

НЕГРИШОРСКИ ЦРНИ ДАНИ

Средином маја 1943. године у Гучу је стигла мања немачка јединица која је била у саставу војне обавештајне службе. Јединицом је командовао син шефа Абверштелеа у Београду Хана Бургер (или Биргер). Одмах по доласку у Драгачево она је почела своју злочиначку активност. Изненадно је стизала у села, хапсила људе и вршила друга насиља.

Један део те јединице првих дана јула нашао се и на подручју Лисица, где се стационирао у Дрмалића кафани. Већ 9. јула у Лучанима се сукобио са четницима Милутина Јанковића. Један немачки војник је погинуо, а двојица су заробљена, али и одмах су пуштена.

Ова немачка јединица се истог дана повукла за Гучу и у Негришорима заробила Станка Габоровића и Драгутина Недовића из Ртара (који се нашао на раду код свог зета Крстомира Габоровића). Сутрадан, 10. јула, пошто је у Гучи стрељала Крстомира и Станка Габоровића и Драгутина Недовића, ојачана казнена експедиција је кренула у Негришоре. Већина становништва Негришора и осталих села је побегла од својих кућа и скривала се по

шумама. Немачка казнена експедиција, када је стигла на подручје Негришора, редом је убијала људе које је налазила, без обзира на године старости, или пола. Ни једну живу особу за собом нису остављали. Људи су убијани у својим кућама, у пашњацима, у прикривеним местима...

Тог дана су убијени:

ГАБОРОВИЋ Миљка КРСМАН, земљорадник, рођен 1911. (стрелан у Гучи).

ГАБОРОВИЋ Петра СТАНКО, земљорадник, рођен 1900. (стрелан у Гучи).

НЕДОВИЋ Сретена ДРАГУТИН, земљорадник, рођен 1888. у Ртарима (стрелан у Гучи).

ДАВИДОВИЋ Леке ДРИНКА, домаћица, рођена 1884. у Турици, живела у Негришорима.

ДУЊИЋ Раденка ДРАГИЊА, домаћица, рођена 1901. у Лукама, живела у Негришорима.

ДУЊИЋ Ђорђа ЈЕЛЕНА, дете, рођена 1932.

ДУЊИЋ Вилимана ЈУЛКА, домаћица, рођена 1902.

ДУЊИЋ Илије МИЛИВОЈЕ, земљорадник, рођен 1872.

ДУЊИЋ Михаила МИЛИЦА, домаћица, рођена 1913.

ДУЊИЋ Јована ПЕРСА, домаћица, рођена 1881. у Пухову, живела у Негришорима.

ДУЊИЋ Павла РАЈКА, домаћица, рођена 1899. у Негришорима.

ДУЊИЋ Тимотија РОСА, домаћица, рођена 1887. у Крстацу, живела у Негришорима.

ЗАРИЋ Веселина ВЕЛИСАВ, кафенија, рођен 1875.

МИЛЕНКОВИЋ Васа ДОБРИЦА, земљорадник, рођен 1885.

МИЛОСАВЉЕВИЋ Вукосава ЂОРЂЕ, земљорадник, рођен 1890.

МИЛОСАВЉЕВИЋ Вукосава ТИХОМИР, земљорадник, рођен 1886.

РУЖИЋ Живка АЦКО, земљорадник, рођен 1895.

РУЖИЋ Ивка ВОЈИН, земљорадник, рођен 1898.

РУЖИЋ Луке ЗОРКА, домаћица, рођена 1892. у Лисицама, живела у Негришорима.

РУЖИЋ ИВАН, земљорадник, рођен 1895.

РУЖИЋ Светозара ЈОВАН, земљорадник, рођен 1898.

РУЖИЋ Војина МИЈОЈЛА, домаћица, рођена 1895. у Турици, живела у Негришорима.
РУЖИЋ. Михаила МИЛИЦА, домаћица, рођена 1923.
РУЖИЋ Млађена ПАВЛЕ, земљорадник, рођен 1903.
РУЖИЋ Милана СТАНОЈЛА, домаћица, рођена 1888. у Грабу, живела у Негришорима.
СПАСОЈЕВИЋ Милана РАДОЈЛО, земљорадник, рођен 1888.
СРЕТЕНОВИЋ Љубомира ДРАГОЉУБ, земљорадник, рођен 1902.
ТОПАЛОВИЋ Павла МИЛОВАН, земљорадник, рођен 1896.
ТОПАЛОВИЋ Милије РАДИНКА, домаћица, рођена 1900. у Крстацу, живела у Негришорима.
ТОПАЛОВИЋ Влајка ТИХОМИР, земљорадник, рођен 1899.

СТРЕЉАНИ У ЛИСИЦАМА

ДАВИДОВИЋ Милића ВИНКА, домаћица, рођена 1883. у Папратишту, живела у Лисицама.
ДАВИДОВИЋ Милоша МИЛИЈАНА, домаћица, рођена 1898.
ДАВИДОВИЋ Петра САВА, домаћица, рођена 1883. у Дучаловићима, живела у Лисицама.
ДОМАНОВИЋ Станислава МИЛИЋ, земљорадник, рођен 1925.
ДОМАНОВИЋ Обрада ПЕРСА, домаћица, рођена 1897.
РЕНДУЛИЋ Живка МИЛАДИН, земљорадник, рођен 1897. у Лучанима, (убили га Немци у Лисицама).
Ово је била одмазда за једног погинулог немачког војника у сукобу са четницима Милутина Јанковића, претходног дана, 9. јула 1943. Вероватно би убиства било још, али народ је побегао у околна села напуштајући своје домове и сву имовину, која је опљачкана.

ЦРНИ ДАНИ

У једном немачком акту који су чува у Војнотехничком институту Шу у Београду, забележено је 16. јула 1943. године:

„Немачке трупе извршиле су акцију на терену и према добивеним извештајима на дан 10. јула т.Г. једно немачко одељење у селу НеГришорима, срез ДраГачевски попалило је куће и том приликом убило 43 лица, од којих троје деце испод 13 Година, осам жена и 32 човека“.

Хладним фашистичким језиком испричана је највећа траГедија једноГ села без трунке осећања.

У хроници села НеГришора овако је описано сахрањивање жртва:

„Сахрана је почела рано поподне. Жртве су довлачене на волујским колима, доношене на носилима, у Групама. Гомиле жена као јата чавки пратиле су и дочекивале, на улазу у Гробље, лешеве побијених. Започињало је нарицање.

Читао поступак се поновио више пута у току дана. Заклетва се у небо дизала. Покривени белим полупамучним чаршавима, положеним на ћилиме и шарене поњаве, покојници су ређани један поред друГоГ. И док су жене плакале, свештеник је читао опело:

- БОГ да прости Грехе блаженоГ - упокојених раба божијих: Војина, Мијојлу, Павла, Ивана, Аџка, Зорку...

Кад би поп Мићо завршио читање списка, и стотине Грла је сложено прихватано:

- БОГ да их прости!

Након опела лешеве су разношени по Гробљу и сахрањивани, уз заГлушујућу запевку жена.

Број свежих хумки језиво је растао.

Када се сунце започело спуштати за врхове Лорета, Гробље се почело празнити. Народ је журио кућама да намири стокку и закључа Грађевине пре неГо што напусти оГњиште и склопи се у шуме у дубодолине, јер ко зна шта чека преживеле?

Мудри старци су Говорили да је дошло време кад треба да устану мртви да леГну живи.

Брзо се спуштала ноћ. Из таме су се чули Гласови:

Сваниииии... Сваниииии... Не свануло!⁸⁰

Ова немачка јединица је извршила више појединачних убистава на територији Драгачева у августу 1943.

Убијени су:

ЈЕШИЋ Јовише ФИЈИИ, пекар, рођен 1923. у Гучи; члан СКОЈ-а; борац Драгачевског батаљона; стрељали га Немци у Гучи 11. јула 1943.

МИТРОВИЋ Милана ДРАГИША, пекар, рођен 1910. у Гучи; борац Драгачевског батаљона; стрељали га Немци у Гучи 9. јула 1943.

РАДИЧЕВИЋ Јулка, домаћица, рођена 1908. у Котражи, живела у Горњој Краварици; стрељана у Гучи, заједно са двојцом синова - Миодрагом и Станимиром 25. августа 1943. Њеног мужа Станоја четници су стрељали у Котражи 26. новембра 1941.

РАДИЧЕВИЋ Станоја МИОДРАГ, земљорадник, рођен 1922. у Горњој Краварици; стрељан у Гучи 25. августа 1943.

РАДИЧЕВИЋ Станоја СТАНИМИР, земљорадник, рођен 1927. у Горњој Краварици; стрељан у Гучи 25. августа 1943.

СПАСОЈЕВИЋ Богосава СРЕЋКО, земљорадник, рођен 1924. у Лисицама; стрељан у Лисицама 26. јула 1943.

БАСАРИЋ Милије СРЕЋКО, земљорадник, рођен 1919. у Доњем Дубцу; стрељан у Доњем Дубцу 6. августа 1943.

ОЦОКОЉИЋ Радоша ЈЕЗДИМИР, земљорадник, рођен 1906. у Лиси; убијен у Лиси 28. августа 1943.

БЕНОВИЋ Михаила ЖИВОРАД, земљорадник, рођен 1900. у Лукама; стрељан у Лукама, 22. августа 1943.

БОГОСАВЉЕВИЋ Добривоја НЕГОСЛАВ, земљорадник, рођен 1922. у Лукама, стрељан у Лукама 22. августа 1943.

КАПЛАРЕВИЋ Светозара СТЕВАН, земљорадник, рођен 1906. у Милатовићима; стрељан у Гучи 6. августа 1943.

ДУКАНАЦ Р. БЛАГОЈЕ, земљорадник, рођен 1882. у Осоници; стрељан у Осоници, 23. августа 1943.

ДУКАНАЦ Радосава СЛАВКО, земљорадник, рођен 1910. у Осоници; ухватили га Немци у Чемерну и стрељали 27. августа 1943.

ЈОВИЋЕВИЋ Љубисава БОРИСАВ, земљорадник, рођен 1916. у Осоници; стрељан у Осоници 23. августа 1943.

ЛАЗОВИЋ раденка НЕДЕЉКО, земљорадник, рођен 1910. у Осоници; стрељан у Осоници 27 августа 1943.

СТЕВАНОВИЋ Миленка ЈАНИЋИЈЕ, земљорадник, рођен 1883. у Осоници, стрељан у Осоници 23. августа 1943.

ПЕТРОВИЋ Милана ТАНАСИЈЕ, земљорадник, рођен 1868. у Горњем Дубцу; стрељан у Гучи 6. августа 1943.

СЛАВКОВИЋ Косте АНТОНИЈЕ, земљорадник, рођен 1904. у Ртима; стрељан у Гучи 4. јула 1943.

СЛАВКОВИЋ Чедомира СВЕТОЗАР, земљорадник, рођен 1906. у Ртима; стрељан у Гучи 27. августа 1943.

СТЕВАНОВИЋ. Јанка ВЛАДИСЛАВ, земљорадник, рођен 1881. у Горњем Дубцу; стрељан у Гучи 6. августа 1943.

МИЛУТИНОВИЋ Величка РАНИСАВ, земљорадник, рођен 1872. у Горњем Дубцу; стрељан у Горњем Дубцу 22. августа 1943.

МАРИНКОВИЋ Перка ВЕЛИКА, домаћица, рођена 1901. у Горњем Дубцу; стрељана у Горњем Дубцу 30. октобра 1943.

ПАВЛОВИЋ Миљка РАДОМИР, земљорадник, рођен 1915. у Дљину; стрељан у Тучкову 22. септембра 1943.

ЋЕБИЋ Рађена НИКОЛА, земљорадник, рођен 1920. у Дљину; убијен у Дљину 18. септембра 1943.

КУЗМАНОВИЋ Љубисава РАДОСАВ, земљорадник, рођен 1898. у Дучаловићима; стрељан у Овчар Бањи 10. септембра 1943.

ВАСИЛИЈЕВИЋ Благоја МИЛАН, кројач, рођен 1919. у Живици; стрељан у Чачку 1943.

ЈАКОВЉЕВИЋ ДОБРОСАВ, земљорадник, рођен 1874. у Прилипцу; симпатизер НОП-а; стрељан у Пожеги 22. априла 1943.

ЛАЗОВИЋ Љубомира БУДИМИР, трговац, рођен 1900. у Лукама; убијен у Лукама, 25. септембра 1943.

Немачке јединице су, претходно, у 1941. и 1942. години, убиле ове људе:

ПЕТРОВИЋ Василија МИЛАН-СУРЦО, опанчар, рођен 1902. у Ртарима, живео у Чачку; члан КПЈ; партизан; убијен у Ртарима 27. августа 1941.

*Његов саборац и комисија, потпуковник
ЈНА, Јездимир Бојовић, поводом 80. Годишњице
Сурцовог рођења, посветио му је ову песму:*

*ЧеШрес' прве усШаничких дана
Убише нам ПеШровић Милана.
Клисуре је парШизанска база,
издајник је Немцима поШказа.
КобноГ дана камиони са Немцима јуре
и сШиГоше до наше Клисуре.
Мене и Мишу под сШражу сШавише
на Клисуру јуриш учинише.*

*Јуре Немци, љути као гуја,
право кући Петровића Вуја.
Са свих страна кућу
опколише,
више куће Милана убише.
Убише га зликовчеве хајке
пред очима остареле мајке,
Пред очима и деце и жене.
Остави нам трајне успомене!
Он је народ спрем'о
на устанак,
непријатељ узе га за данак.
Он је прва жртва ДраГачева,*

*наш Га народ спомиње и пева:
„Наш Милане, покошено цвеће,
Клисуре те заборавит' неће".
И када су Милана убили,
кућу, зГраде све су попалили.
Све Гутају ватрени таласи,
стара Баја соком млекар Гаси!
Ево овде крај овоГа луГа
убише нам најбољеГа друГа!
Хвала мајци која нам га дала,
Наш Милане, слава
ти и хвала!^{80a}*

МИТРОВИЋ Милана МИЈИЋ, земљорадник, рођен 1917. у Гучи; борац Драгачевског батаљона; стрељан у Чачку 23. септембра 1941.

ПАЈОВИЋ Милуна ДРАГОМИР, деловођа, рођен 1919. у Каони; члан СКОЈ-а; борац Драгачевског батаљона; пронашли га Немци у болници у Гучи и стрељали као тешког рањеника 29. новембра 1941.

АЛЕМПИЈБВИЋ Недељка СЕЛИМИР, поткивач, рођен 1900. у Лисицама, сарадник НОП-а; ухватили га четници и предали Немцима, који су га стрељали у Пожеги 10. децембра 1941.

ЧВОРОВИЋ Драгутина МИЈАДИН, ученик гимназије, рођен 1926. у Гучи; члан СКОЈ-а; убили га Немци у Гучи 29. новембра 1941.

БРОЋИЋ Драгића ЂОРЂЕ, бојацијски радник, рођен 1909. у Гучи; комесар чете у Драгачевском батаљону и командир чете у Ужичком НОП одреду; стрељан у Ужицу 28. децембра 1941.

ГЛАВОЊИЋ Тадије САВО, земљорадник, рођен 1923. у Горачићима; члан СКОЈ-а; борац Драгачевског батаљона; стрељан у Чачку 5. децембра 1942.

УКРАДЕНО ТЕЛО

У краљевачком затвору Саво Главоњић је провео два месеца. Успео је, уз помоћ Милијане и Љубице да побеГне.

За њим је расписана поШерница.

Дошао је у своје Горачиће. Скривао се код чеШника Срећка Чубрића. Срећко је, раније, био Савов добар друГ. Срећко је Сава волео и није могао да му оШкаже ГосШопримсШво. Кућа му се налазила ГоШово у планини, па је Саво, заисШа, био безбедан.

МеђуШим, дошао је, једне вечери, кући да посети родитеље. ИзјуШра је поранио и кренуо према планини.

Био је велики снеГ.

Упао је у заседу. Немци су Га ухватили, разоружали и спровели у Чачак.

Са још пет друГова, петнаестак дана лежао је у затвору. Осуђен је на смрт и стрељан, у близини чачанскоГ Гробља.

Кажу да се кроз „Гробарски сокак“, док су вођени на стрељање, чула песма.

Није имао ни 20 Година. Рођен је 1923, а стрељан 5. децембра 1942. Године

ЊеГово тело су родитељи украли из заједничке раке.⁸¹

ДУКАНАЦ Рада ВЕЛИМИР, земљорадник, рођен 1921. у Вучковици; убијен у Вучковици 31. октобра 1942.

ЛАЗИЋ Милуна ЈОВАН, земљорадник, рођен 1900. у Вучковици; сарадник НОП-а; стрељан у Вучковици 30. октобра 1942.

САВИЋ Савка АНДРИЈА, земљорадник, рођен 1920. у Пилатовићима; стрељан у Клисурси код Ивањице 22. септембра 1942.

ГОРЊИ ДУБАЦ, ДОЊИ ДУБАЦ, ЛУКЕ И ЛИСА

У овим селима Горњег Драгачева у првој половини марта 1943. често су се кретале бугарске јединице, пљачкале драгоцене ствари, купиле храну и пиће, хапсили људе и одводили у логоре, а извршили су и више убистава. Један такав упад збио се 14.мар-

та. Немци и жандарми вршили су реквизицију животних намирница у Доњем Дубцу. Ту су се задесили четници Давида - Дача Симовића, који су се сукобили са Немцима и жандармима. У борби је погинуо један немачки војник, а троје Немаца и петорица жандарма су ухваћени, али су одмах пуштени.

После овог сукоба Немци су преузели одмазду: паљене су куће, хапшени су људи који су одвођени у логор, док је више грађана убијено на лицу места. Због напада на немачке оружане јединице и убијања њиховог војника стигла је 19. марта и наредба немачког команданта за Србију да се спали село и стреља 150 талаца, што је делимично извршено на терену, а касније, 14. маја, у логору на Бањици, где су доведени из Краљева. Казна је била драстична. Тада и нешто касније у Горњем и Доњем Дубцу је уништено 390 кућа и других економских објеката.^{81"}

Од 12. до 19. марта бугарске и немачке јединице су у Горњем и Доњем Дубцу, Лукама, Осоници и Лиси убиле ове људе:

ГИЛОВИЋ Радише СТАНИЦА, домаћица, рођена 1901. у Доњем Дубцу; стрељали је Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

ДРАГИЋЕВИЋ Љубомира ДРАГИША, земљорадник, рођен 1916. у Горњем Дубцу; стрељали га Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

ДРАГИЋЕВИЋ Јеротија РАДУЛ, земљорадник, рођен 1923. у Горњем Дубцу; стрељали га Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

ДУКИЋ Радоја АКСЕНТИЈЕ, земљорадник, рођен 1881. у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

ДУКИЋ Станка НЕДЕЉКО, земљорадник, рођен 1897. у Горњем Дубцу; стрељали га Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

ДУКИЋ Димитрија РАДИСАВ, земљорадник, рођен 1883. у Горњем Дубцу; стрељали га Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

ДУКИЋ Уроша ЧЕДОМИР, земљорадник, рођен 1883. у Горњем Дубцу; стрељали га Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

МИЛИНКОВИЋ Обрена МИЛУТИН, земљорадник, рођен 1902. у Горњем Дубцу; стрељали га Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

МИЈИНКОВИЋ Милана МИЋА, земљорадник, рођен 1896. у Горњем Дубцу; стрељали га Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

РАДОВИЋ Танаска БОГДАН, земљорадник, рођен 1912. у Горњем Дубцу; стрељали га Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

РАДОВИЋ Софронија ВЈАДИМИР, земљорадник, рођен 1927. у Горњем Дубцу; стрељали га Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

РАДОВИЋ Добросава ВУКСАН, земљорадник, рођен 1926.. у Горњем Дубцу; стрељали га Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

РАДОВИЋ Владимира СОФРОНИЈЕ, земљорадник, рођен 1897. у Горњем Дубцу; стрељали га Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

РУДИНАЦ Милана МИЛОВАН, земљорадник, рођен 1926. у Горњем Дубцу; стрељали га Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

ШУЛУБУРИЋ Јована ЗОРКА, домаћица, рођена у Добрачама, живела у Горњем Дубцу; стрељали је Немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

САРИЋ Трифуна МИХАИЛО, земљорадник, рођен 1917. у Горњем Дубцу; стрељали га немци у Горњем Дубцу 16. марта 1943.

МАРКОВИЋ Вукојице МИХАИЛО, земљорадник, рођен 1882. у Доњем Дубцу; убили га Бугари у Доњем Дубцу 16. марта 1943.

МАРКОВИЋ Марка СТАНИМИР, земљорадник, рођен 1928. у Доњем Дубцу; стрељали га Бугари у Доњем Дубцу 16. марта 1943.

ВРАТОЊИЋ Ранка МИЛИЋ, земљорадник, рођен 1893. у Лиси; стрељали га Немци у Лиси 22. марта 1943.

ОЦОКОЉИЋ Драгића САВАТИЈЕ, земљорадник, рођен 1908. у Лиси; стрељали га Немци у Лукама 15. марта 1943.

ЛАЗОВИЋ Благоја СТАНИМИР-СТАНКО, земљорадник, рођен 1912. у Лукама; убили га Бугари у Лукама 12. марта 1943.

МИЛЕНКОВИЋ Драгића БОРИВОЈЕ, трговачки помоћник, рођен 1920. у Лукама; убили га Бугари у Лукама 12. марта 1943.

МИЈЕНКОВИЋ Луке ВЕЛИСАВ, земљорадник, рођен 1912. у Лукама; убили га Бугари у Лукама 12. марта 1943.

ПАЈОВИЋ. Алексе ДЕСИМИР, земљорадник, рођен 1916. у Каони, живео у Лукама; убили га Бугари у Лукама 12. марта 1943.

ПЕЈЧИНОВИЋ Владимира ЈЕЗДИМИР, земљорадник, рођен 1906. у Лукама; убили га Бугари у Лукама 12. марта 1943.

БОШКОВИЋ Видосава МИЛЕНКО, земљорадник, рођен 1905. у Осоници; стрељали га Бугари на Чемерну 12. марта 1943.

РОЗГИЋ Светозара МИЈАН, земљорадник, рођен 1904. у Осоници; стрељали га Бугари у Горњем Дубцу 12. марта 1943.

СИМОВИЋ Љубомира ДУШАН, земљорадник, рођен 1920. у Осоници; убили га Бугари у Лукама 12. марта 1943.

ИВАЊИЦА

Четнички одред Божидара Ћосовића Јаворца напао је 16. октобра 1942. стражу рудника антимона у Лиси. Напад је извршен у циљу пљачке. Због овог напада уследила је немачка одмазда. Немачки војници су сутрадан упали у село Бели Камен, похватили десет мушкараца, одвели их у Ивањицу и стрељали 18. октобра 1942.

Стрељани су:

МИЛЕТИЋ Вељка ВУКИЋ, земљорадник, рођен 1899. у Белом Камену.

МИЛЕТИЋ Вељка ГВОЗДЕН, земљорадник, рођен 1890. у Белом Камену.

МИЛЕТИЋ Антонија ДОБРОСАВ, земљорадник, рођен 1906. у Белом Камену.

МИЛИЋЕВИЋ Танасија ЈУЛИЈЕ, земљорадник, рођен 1909. у Белом Камену.

ПЛАЗИНИЋ Радомира ВИДОЈЕ, земљорадник, рођен 1922. у Белом Камену.

ПЛАЗИНИЋ Ранка ДРАГУТИН, земљорадник, рођен 1881. у Белом Камену.

ПЛАЗИНИЋ Драгутина ГВОЗДЕН, земљорадник, рођен 1925. у Белом Камену.

ПЛАЗИНИЋ Драгутина НЕДЕЉКО, земљорадник, рођен 1921. у Белом Камену.

ПРТЕЊАК Петра МИЈАДИН, земљорадник, рођен 1895. у Белом Камену.

ПРТЕЊАК Миладина СВЕТОМИР, земљорадник, рођен 1922. у Белом Камену.

ЛОПАШ, ПИЛАТОВИЋИ

У току борби између Немачке војске у јединице НОВЈ, првих дана децембра 1944. године, Немци су стрељали велики број становника у селима доњег Драгачева.

Убијено је 25 особа:

БОЈИЋ Ивка МИЛАН, земљорадник, рођен 1898. у Лопашу; убијен у Лопашу 4. децембра 1944.

БОЈИЋ Ивка МИРОНИЈЕ, земљорадник, рођен 1895. у Лопашу; убијен у Лопашу 4. децембра 1944.

БОЈИЋ Младена САВКО, земљорадник, рођен 1892. у Лопашу; убијен у Лопашу 4. децембра 1944.

ГРКОВИЋ Чедомира БЛАГОЈЕ, земљорадник, рођен 1901. у Лопашу; убијен у Лопашу 4. децембра 1944.

ГРКОВИЋ Драгомира ГЕОРГИНА, домаћица, рођена 1925. у Лопашу; убијена у Лопашу 4. децембра 1944.

ГРКОВИЋ Петра ДРАГОМИР, земљорадник, рођен 1878. у Лопашу; убијен у Лопашу 4. децембра 1944.

ГРКОВИЋ Светислава МИЛЕНКО, земљорадник, рођен 1914. у Лопашу; убијен у Лопашу 4. децембра 1944.

ГРКОВИЋ Миленка СВЕТОМИР, земљорадник, рођен 1914. у Лопашу; убијен у Лопашу 4. децембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Василија СТОЈАНКА, домаћица, рођена 1881. у Лопашу; убијена у Лопашу 4. децембра 1944.

ЉУБИЧИЋ Перка ЖИВКА, домаћица, рођена 1921. у Лопашу; убијена у Лопашу 4. децембра 1944.

МИЛОСАВЉЕВИЋ Светозара МИЛАН, земљорадник, рођен 1892. у Лопашу; убијен у Лопашу 4. децембра 1944.

ПЕРИШИЋ Никифора ОБРАД, земљорадник, рођен 1922. у Лопашу; убијен у Лопашу 4. децембра 1944.

РОСИЋ Новака ЗДРАВКО, земљорадник, рођен 1888. у Лопашу; убијен у Лопашу 4. децембра 1944.

РОСИЋ Здравка МИЛУТИН, земљорадник, рођен 1926. у Лопашу; убили га Немци у Лопашу 4. децембра 1944.

ТАНАСИЈЕВИЋ Милутина РАДИША, земљорадник, рођен 1923. у Лопашу; сарадник НОП-а; рањен од Немаца као курир и уморо у Лопашу 5. децембра 1944.

БАЈИЋ Марисава ДРАГОЉУБ, земљорадник, рођен 1922. у Пилатовићима; стрељан у Пилатовићима 5. децембра 1944.

ЂОКОВИЋ Велимира ВИДОЈЕ, земљорадник, рођен 1908. у Пилатовићима; сарадник НОП-а; стрељан у Пилатовићима 5. децембра 1944.

ЈОТИЋ Стевана ДОБРИНКА, домаћица, рођена 1899. у Доњој Краварици, живела у Пилатовићима; симпатизер НОП-а; убијена у Пилатовићима 6. децембра 1944.

ЈОТИЋ Драгутина СТЕВАН, земљорадник, рођен 1901. у Пилатовићима; стрељан у Пилатовићима 5. децембра 1944.

ПАВЛОВИЋ Илије СЛАВОЉУБ, земљорадник, рођен 1916. у Пилатовићима; борац Драгачевског батаљона; стрељан у Пилатовићима 5. децембра.

СЕДЛИЋ Светозара СВЕТИСЛАВ, земљорадник, рођен 1922. у Пилатовићима; борац Драгачевског батаљона; стрељан у Пилатовићима 5. децембра 1944.

ТОДОРОВИЋ Богосава МИЉКО, земљорадник, рођен 1923. у Пухову; срељан у Пилатовићима 1. децембра 1944.

Ове јединице су тих дана у Драгачеву још убиле:

МУТАВЏИЋ Миладина ОБРАД, земљорадник, рођен 1899. у Доњој Краварици; сарадник НОП-а; стрељан у Доњој Краварици 5. децембра 1944.

ПАНТЕЛИЋ Миладина ДМИТРА, домаћица, рођена 1879. у Грабу, живела у Дучаловићима; убијена у Дучаловићима 4. децембра 1944.

ПАНТЕЛИЋ Димитрија КРСТИНА, домаћица, рођена 1899. у Дучаловићима; убијена у Дучаловићима 4. децембра 1944.

ВУЧЕТИЋ Милољуба МИЛАН, земљорадник, рођен 1923. у Зеокама; убијен у Зеокама 27. новембра 1944.

ТОПАЛОВИЋ Милића БОРИСАВ, земљорадник, рођен 1924. у Негришорима; стрељан у Овчар Бањи 7. новембра 1944.

ЗЛОЧИНИ БУГАРА

Да би побољшала стања на Источном фронту, немачка Врховна команда у децембру 1941. године била је приморана да своје 113.322. и 717. дивизију, које су држале подручје јужне Србије, повуче из Србије и да овај простор уступи бугарској армији. На

основу те одлуке, 7. јануара 1942. 6,17. и 21. бугарске дивизије заузимају јужну и источну Србију и заузимају: Ниш, Лесковац, Крушевац, Ћуприју, Јагодину, Алексинац, Зајечар... Почетком 1943. године број бугарских војника у Србији знатно је повећан. Њихове јединице су се нашле у великом броју у западној Србији. Из градова у којима су биле често су излазиле у села тражећи храну. Уз то претресале су домаћинства сељака тражећи оружје,кога је на овом подручју било у прилично великим количинама (остало после растурања партизанских одреда и расула четничких јединица). Уз то, они су често вршили терор над грађанима: пљачке, појединачна убиства, силовања, хватање и одвођење људи у логоре, батињање грађана и уништавање њихове имовине.

У лето 1943. године предузимане су мере против четничких формација, па су избијали сукоби. На Вироштаку код Ариља, 12. августа, долази до сукоба. Четници су заробили један број Бугара и добровољаца. Том приликом четници су заклали девет добровољаца и четири бугарска војника. Дан касније у Грабу четници су убили једног бугарског војника из тројке која је похарала нека домаћинства у овом селу.

Ова убиства су убрзала намеру Бугара да изврше одмазду за њихове погинуле војнике. Њихове јединице су организовано кренуле и блокрале Драгачево из правца Краљева, Чачка, Овчар Бање, Пожеге, Ариља, Ивањице... 15. августа 1943. године. После одмазде у Јездини, где су нашли леш војника убијеног у Грабу, они су 15. августа убијали људе у Јездини, Бељини и Придворици и палили њихове домове.

Већ сутрадан, 16. августа њихове јединице су се нашле у Драгачеву. Убијале су људе, робили, палили домаћинства, пљачкали имовину сељака. Код кућа су нашли мањи број старијих особа, које нису могле да напусте своје домове.

Највећу цену ове одмазде су платила села испод планине Јелице.

Убијени су:

ВАСОВИЋ Антонија ВЕЛИМИР, земљорадник, рођен 1876. у Грабу; убијен у Грабу 16. августа 1943.

ВИДОЈЕВИЋ СТОЈКО, земљорадник, рођен 1896. у Таљевићима код Власенице, као избеглица живео у Грабу; убијен у Грабу 16. августа 1943.

ШЉ 1

ВУЈОВИЋ Миладина АНТОНИЈЕ, земљорадник, рођен 1876. у Грабу, убијен у Грабу 16. августа 1943.

ВУЈОВИЋ. Миладина ЖИВКО, земљорадник, рођен 1879. у Грабу; убијен у Грабу 16. августа 1943.

ЈЕЛУШИЋ Радосава МИЛОЈКО, земљорадник, рођен 1885 у Грабу; убијен у Грабу 16. августа 1943.

РАЈИЧИЋ Сретена СВЕТОЗАР, земљорадник, рођен 1895, у Грабу; убијен у Грабу 16. августа 1943.

ШИПЕТИЋ Радомира КАТАРИНА, домаћица, рођена 1924. у Грабу; убијена у Грабу 16. августа 1963.

ШИПЕТИЋ Сретена МИЛОСАВ, земљорадник, рођен 1873. у Грабу; убијен у Грабу 16. августа 1943.

ВУКАЛОВИЋ МАРКО, поручник БЈВ; рођен 1900. у Херцеговини, живео као избеглица у Грабу; убијен у Грабу 16. августа 1943.

КРЉАНАЦ Миладина РАДИВОЈЕ, земљорадник, рођен 1883, у Зеокама; убијен у Зеокама 16. августа 1943.

КРЉАНАЦ Здравка СТАНКО, земљорадник, рођен 1893. у Зеокама; убијен у Зеокама 16. августа 1943.

РАДОЈИЧИЋ Богосава ЛУКА, земљорадник, рођен 1913. у Дучаловићима; убијен у Дучаловићима 16. августа 1943.

СРЕТЕНОВИЋ Милића ДРАГУТИН, земљорадник, рођен 1921. у Тијању; убијен у Турици 18. августа 1943.

ВАСИЉЕВИЋ Обрена БОГОСАВ, земљорадник, рођен 1882. у Турици; убијен у Турици 21. августа 1943.

ИЛИЋ Миленка МИХАИЛО, земљорадник, рођен 1890. у Турици; убијен у Турици 18. августа 1943.

МАРИЋ Божидара НИКОЛА, земљорадник, рођен 1901. у Турици; убијен у Лиси 19. августа 1943.

ЂОРЂЕВИЋ Љ. ДУШАН, земљорадник, рођен 1913. у Радобуђи, живео у Доњој Краварици; убијен у Доњој Краварици 19. августа 1943.

КНЕЖЕВИЋ Маринка ВЕЛИМИР, земљорадник, рођен 1879. у Доњој Краварици; убијен у Доњој Краварици 19. августа 1943.

КНЕЖЕВИЋ Драгутина МИЈАН, земљорадник, рођен 1890. у Доњој Краварици; убијен у Доњој Краварици 19. августа 1943.

МИЈЕКИЋ Добривоја РАДОСАВ, земљорадник, рођен 1920. у Доњој Краварици; убијен у Доњој Краварици 19. августа 1943.

НЕДЕЉКОВИЋ Милутина БРАНКО, земљорадник, рођен 1925. у Доњој Краварици; убијен у Доњој Краварици 19. августа 1943.

ДАНИЈЛОВИЋ Гвоздена ДРАГИША, земљорадник, рођен 1925. у Горњој Краварици; ухваћен у Јездини и ту убијен 15. августа 1943.

НЕДЕЉКОВИЋ Миливоја МИЛУТИН, земљорадник, рођен 1898 у Горњој Краварици; убијен у Горњој Краварици 18. августа 1943.

НОВАКОВИЋ Божидара РАТКО, обућар, рођен 1916. у Гучи; борац Драгачевског батаљона; стрељан у Гучи у августу 1943.

БРОЋИЋ Светозара МЛАЂЕН, радник, рођен 1914. у Гучи; борац Драгачевског батаљона; ухваћен у селу Лозници и стрељан 6. августа 1943.

ОЦОКОЉИЋ Боривоја ЂУРЂЕ, радник, рођен 1914. у Лису; убијен у Кремнима 20. новембра 1943.

БОСИЋ Петра Разуменка, домаћица, рођена 1920. у Лису; умрла од рана које је задобила од Бугара у Лису 18. августа 1943.

БОСИЋ Станише СВЕТИСЛАВ, земљорадник, рођен 1894. у Лису; убијен у Лису 19. августа 1943.

МИЛЕНКОВИЋ Јована РАДОЈИЦА, земљорадник, рођен 1912. у Лукама; убијен у Горњем Дубцу 16. августа 1943.

СИМОВИЋ Перише МИЛОВАН, радник, рођен 1902. у Лукама; убијен на планини Јелици 17. августа 1943.

ТОДОРОВИЋ Крстомира МИЛЕНА, домаћица, рођена 1920. у Тијању, живела у Пухову; ранили је Бугари и од задобијених умрла у Чачанској болници 23. августа 1943.

РАДУЛОВИЋ Спасоја ЉУБИША; земљорадник, рођен 1900. у Крстацу; убијен у Вранама 14. августа 1943.

ШТАВЉАНИН Николе МИРКО, земљорадник, рођен 1924. у Толишници; убијен у Толишници 18. августа 1943.

ПЕЈШВАНОВИЋ-ЋУДИЋ О. МИЉКА, домаћица, рођена 1864. у Церови; умрла у Церови од последица батињања Бугара 22. августа 1943.

ШЕНДЕКОВИЋ Милинка МИЈАЛКО-МИКИ, земљорадник, рођен 1908. у Вирову; борац Драгачевског батаљона; убијен у Вирову 19. августа 1943.

СТОЈИЋ Сава ВОЈМИР, земљорадник, рођен 1914. у Крстацу; *убијен у Крстацу 27. јануара 1943.

СТОЈИЋ Веселина МИЛОЈЕ, земљорадник, рођен 1920. у Крстацу, убијен у Крстацу 27. јануара 1943.

СТОЈИЋ Чедомира МИЛИСАВ, кленер, рођен 1913. у Крстацу; убијен у Крстацу 27. јануара 1943.

ПАНТОВИЋ Верка МИЈАИЛО, земљорадник, рођен 1912. у Вичи, живео у Горачићима; стрељан у Горачићима 31. октобра 1943.

Бугари су и пре и после овог похода убијали гађане. Убијени су:

ЋИРОВИЋ Драгиње МОМИР, земљорадник, рођен 1924. у Вичи; ухваћен у Горњем Дубцу и дотеран у Гучу, где је убијен 6. августа 1943.

СТОЈКОВИЋ Владимира ДЕСИМИР, земљорадник, рођен 1922. у Вичи; симатизер НОП-а; ухваћен и отеран у Ивањицу, где је стрељан 19. марта 1943.

НИКОЛИЋ Радована МИРКА, домаћица, рођена 1924. у Толишници; тукли је Бугари и од тих последица умрла 1. маја 1943.

ШТАВЉАНИН Адама ДРАГОМИРКА, домаћица, рођена 1925. у Толишници; ухваћена у Јелен Долу и стрељана 10. августа 1943.

ТОДОРОВИЋ Танасија ВОЈИН, земљорадник, рођен 1919. у Трешњевици; ухваћен у Ивањици и стрељан у априлу 1943.

ЉУБИЋАНИ

Љубићка села су у поређењу са другим подручјима чачанског краја имала много више жртава, због тога што су на том подручју вођене жестоке борбе између немачких јединица које су се повлачиле из Грчке и других делова јужне Европе у јесен 1944. године.

Борбе између немачких јединица и јединица НОВЈ и Црвене армије вођене су 40 дана. Линија фронта је била од Бреснице преко села, до подножја планине Каблара. На том фронту немачке јединице су имале велике губитке. За те губитке оне су вршиле освету над цивилним становништвом. Усмртили су 222 особе.

Највише људи страдало је у Бресници и једном засеоку Бечња. Убијена је 171 особа, а у другим селима на линији фронта још 51 особа.

Још раније, Бугари су, због погобије њихова два војника у Миоковцима похватили и у Рошцима 19. фебруара 1943. године стрељали 21 мушкарца. У чишћењу терена у Миоковцима и суседним селима убили су још девет особа.

Масовна убиства су Немци извршили на подручју Мрчајеваца 13. и 14. фебруара 1943.

Иначе, ван ових акција, окупаторски војници су ретко залазили у љубићка села, па је у свим околностима убијена само 21 особа. Окупаторски војници нису чешће излазили у села овог подручја због тога што је овде Предраг Раковић, који је био легализовао свој четнички одред, са својим јединицама одржавао ред на овом простору читаве 1942. године, а и касније је имао релативно добре односе са окупаторским јединицама.

Подаци указују да су у љубићком срезу по селима у току Другог светског рата окупационе снаге убиле 288 грађана.

БРЕСНИЦА ТУГОМ ОБАВИЈЕНА

Свако онај који је хтео, или је покушао да пише о трагедији који су доживели грађани Бреснице у јесен 1944. године, чинио је то дрхтавим рукама и сузним очима, јер је морао да се суочи са страдањима у судбинама какве су се у рату у свету тешко дешавале.

Немци су половином октобра 1944. успоставили линију фронта у селима са леве стране Западне Мораве од Краљева, преко Бреснице, Мрчајеваца, Прељине, Пријевора, све до планине Каблара ради безбедног повлачења њихових јединица из Чачка и јужног дела Европе долином Западне Мораве. На овај део фронта 17. октобра стигле су елитне немачке јединице: делови дивизије „Принц Еуген“, 117. и 297. ловачка дивизија и 99. пук Прве алпijske дивизије са око 12.000 војника и са тешким наоружањем.

Одмах по доласку на подручје Бреснице, као што су радили читавом линијом фронта, немачке јединице почеле су да се утврђују. Прављена су утврђења за борбу и минирани прилази утврђењима. Таква делатност окупатора је одмах створила код народа убеђење и страх да се овде могу очекивати тешке борбе. Јавила се паника, јер се знало да се јединице НОВЈ и јединице Црвене армије приближавају линији утврђеног фронта, па су очекиване велике борбе. Тај страх је натерао велики број грађана да напушта села и да се пресељава ван линија фронта.

Није се чекало дуго, а борбе су почеле. Примећено је да су немачки војници били све нервознији. Очито, почели су да трпе губитке. За сваког њиховог погинулог војника почели су убијати цивиле у селима.

Убијали су све редом, децу која још нису проходила, мајке које су у наручју држале малу децу, трудне жене, старе и болесне. Убијали су децу пред родитељима и родитеље пред децом. Пушчаним мецима су уништавали читаве породице. Војничким ашовима убијали малу децу. За собом су остављали страشان призор.

Масакр над становницима је извршен у више наврата: 27. октобра, 3, 5. и 28. новембра.

Листа жрта је дана 27. Октобра 1944. у Бресници

Број	Име	Узраст	Датум	Забелешка
175	Јанескијевић	70 г.	28. X	
176	Досајца	37 г.		
177	Братина	13 г.		
178	Вукица	11 г.		
179	Ђуџан	9 г.		
180	Петар	7 г.		
181	Милојка	3 г.		

У Бресници, 17. новембра, 1944. г.

Братинић, Саван, сестрице

Бресница 1944: једна породица на списку мртвих

Тих дана у Бресници је убијено 157 грађана, а у Бечњу 14 особа. Подаци казују да је старосна структура убијених у Бресници била: седморо деце до три године старости, шесторо деце између четири и шест година, шеснаесторо деце школског узраста, дванаесторо дечака и девојчица између дванаест и петнаест година, двадесетдва младића и девојке од шеснаест до двадесет година, осам старијих омладинаца и омладинки, двадесет грађана од 30 до 40 година, 50 грађана између 40 и 60 година, 10 старијих од 60 година, а млађих од 70 година и деветоро изнад 70 година старости.

Највећи злочин немачке јединице су извршиле у ноћи 28. новембра, када су се припремале да напусте линију фронта. Те ноћи извршиле су прави покољ - из стрељачког оружја и свих других средстава усмртиле су 112 грађана Бреснице. Тужна је та ноћ била у Бресници. Пуцњава из стрељачког оружја, јауци и кукњава помешана са пуцњавом одјекивале су селом. Злочинци су у смрт слали читаве породице. Није било особе коју су у тој мрклој ноћи злочинци нашли, а да јој је живот био опроштен. Када су Немци сутрадан напустили село, избегли грађани су почели да се враћају кућама. Налазили су пушта домаћинства. Многих више није било међу живима. Лешеви на све стране. Почело се са скупљањем лешева. Изношени су из кућа, вађени из бунара, неки су били у купама шаше, јер су окупаторски злочинци покушали да прикрију своја недела.

О тој страви и ужасу који је владао Бресницом писали су Радован М. Маринковић и Милан Баковић:

Све чешће оокупаторски војници упадају у бресничка дворишта. Убијају живину из ватреног оружја, отимају свиње, узимају ракију, маст, везове. Све што им се допада.

Лица им мрка. Ракијом се све чешће заливају. Љутом. Све су грубљи.

Људи се увлаче у собе. Не жале се један другом. Говоре: „Нека глава претекне“.

Као да предосећају, најцрње дане.

Кључало је, свакодневно на Бумбаревом брду.

Једног дана појавише се авиони са црвеним петокракама на крилима. У Бресковчанима, оним што остадоше на родним праговима, радост.

Са задружног дома штетктали су противавионски митраљеви. Но авиони ослободилаца нису зазирали. У бришућем лету

јурили су у сусрет светлећим мецима, који их, на срећу, нису погађали.

Онда је дошао 27. октобар.

Опадало лишће на брижне куће. На војнике. На топове.

Десети је дан од почетка бежаније. Десет дана страха, десет дана...

Понеко се из бежаније враћао.

Уследио је напад партизана. Немци га одбише. Немачки стрељачки строј започео масакр.

Стрељано је двадесет грађана. Замукоше претежно деца, жене, старије особе. Огласише се пуцњи и јауци.

Идући од куће до куће усмртили су: Саву Ђокића, старог 70 година, затим супружнике Драгића (50 година) и Гроздану Аћимовић (45 година), као и њиховог деветогодишњег сина Петра. Утихнуше и сиромашне старине Марјан (76 година) и Ивана Марјановић (75 година). Деветочлана сиротињска породица Селене Марјановић је затрвена. Пошто су их побили, фашисти су их у кући запалили. Поред Селене (80 година) у пепео су претворене њене кћерке Стамена (50 година) и Милева (34 године), затим син Милун (30 година), снаха Бранка (33 године) и њихово четворо деце: Милица од осам година, Даница је била једну јесен млађа, Станица тек бејаше навршила четврту, а Слободан није живео ни месец дана. Плотун је прекинуо живот и Дринки Лазовић (47 година), супружницима Милану (60 година) и Наталији (58 година) Лазовић. Стигли су и Станицу Лазовић, стару 40 година, као и њеног осмогодишњег сина Богдана.

Из дана у дан, све жешће борбе.

Опада жуто лишће на плитке гробове. Виоре се црни барјаци. У живе се увлачи страх.

Немци пружају снажан отпор...

Према архивским изворима имали су, у првој половини новембра, већ 185 мртвих, 225 рањених и девет заробљених. Међу њима један је официр и један подофицир.

У Бресници шушти непожњевена шаша.

Нови одласци у бежанију. По цену ризика. Јер, мене... Види се: Немци су започели стрељања. Партизанске јединице и војници Црвене армије ту, на фронту, показују изузетну храброст.

Куда бежите? - колају шапата кроз село.

Мало ко успева да напусти Бресницу. Али, страх...

За неуспехе на фронту, окупаторски војници немају кога да окриве. Схватају: крај долази.

Бес искаљују на недужном становништву.

Седам дана после првог, долази други масакр.

Убијају оне који им дођу под руку. Децу, старце, жене.

Више није реч о политичкој припадности. Стрељају све.

Четвртог новембра убијено је 13 Бресничана. Милан Бешевић није имао више од 16 година, а Јован Бешевић тек је био у двадесетој. Убијена је Инђија Баковић, стара 60 година. Усмрћен је Радојко Иконић, деветогодишњи ученик, чији је отац Љубиша као организатор устанка стрељан у Горњем Милановцу још 1941. Умукла је, пресечена пушчаном ватром, Стојка Миливојевић (35 година), а исту судбину доживела је и Лепосава Мијаиловић (44 године). Лишен је живота Божидар Кочовић у четрдесетој години. Стрељан је у педесетој години Стеван Кочовић, колико је имала и Перуника Кочовић док је деветнаестогодишња. Видосава тек стасала за удају. Њен брат Љубисав (17 година) тек се бејаше замомчио, а сестра Славка имала је само 13 година. Није преживео ни двадесетогодишњи Христивоје Милутиновић.

Стишавају се јауци...

Сутрадан, нова стрељања. Усмрћено је осморо. Тек што је стигао из бежаније, на кућном прагу убијен је Радојица Дачовић, стар 27 година. Страдала је и седамдесетогодишња старица Сава Дачовић, као и Павле Дачовић (47 година). Није преживела ни сиромашна породица Десимира Ристовића (43 године), у којој је, поред њега, усмрћена његова супруга Наталија (44 године) и син им - петнаестогодишњак Драшко.

Пушчано тане сустигло је и Љубицу Ристовић (55 година), Радивоја Чекеревца (39 година), док је сутрадан стрељан Тадија Врбавац (65 година).

На Бумбаревом брду ври као у котлу.

Окупаторски војници предосећају крај.

- Дани који су претходили још већем масакру него што су била претходна стрељања - прича преживели Радивоје Јанковић, данас узорни бреснички пољопривредник - били су несносни.

Тутњава топова. Страх у људима. Гласови се не чују. Готово нико увече не осветли прозоре.

Фашистички војници све су нервозији. И грубљи...

Неки Стево, вероватно неки фокедојчер, рекао је мојој мај-

ци, кад се већ назирала евакуација, да ће ускоро бити и за цивили ле још опасније.

Мој отац је, међутим све умиривао. Говорио је да ови људи нису ништа криви. Обични смо људи. Сељаци...

И ја сам био у бежанији. Знао сам да не смем бити код куће. Млад сам. Једном сам једва умакао. Били су дошли да ме поведу. Знао сам и куд: у смрт. Ипак, некако сам се спасао. Чудо ме спасло, као и онда кад су ме стрељали у кући, заједно са оцем, мајком, женом и дететом. Кад су ми и сестру, иначе девојчицу, стрељали...

Бресница је, по причању Радивоја Јанковића тог новембра практично била мртво село. Нарочито Горња Бресница, део на коме се налазио фронт.

Још је понеко долазио из бежаније. Међу њима и Радивоје Јанковић.

Шапати ходају по селу. Страх гуснуо. Кроз мртво село слободно су се кретали једино окупаторски војници и ветрови.

Магла је, сваке ноћи, бивала све гушћа. Опадале румене јабуке, шуштали ветрови кроз кућице шаше по њивама.

А онда:

Била је то ноћ смрти.

Породица сеоског надничара Спасоја Алемпијевића (56 година), уништена је, а имала је деветоро чељади. Поред Спасоја, страдала је његова супруга Живка (50 година) и њихово седморе деце: Косана је имала 20, Миломирка 18, Миљојка 16, Димитрије 14, Љубица девет, Драгољуб шест, а Јелена само годину дана. У фамилији Алемпијевић убијена је и четрдесетогодишња Персида, заједно са седмогодишњим сином Милутином и синовцем Миланком, шестогодишњаком.

Стрељан је и стари Богосав Акшамовић (70 година). Фамилија Бечановић умањена је за десет живота. Усмрћени су: старица Бемија (65 година), њена снаха Видосава (53 године) и Видосавине две кћери - осамнаестогодишње близнакиње Зорка и Љубица. Покошени су рафалима Миљко Бечановић (38 година), његова супруга Милева (37 година) и њихово четворо деце: Стојка је једва доживела 15 јесени, Марко само 13, Негослав седам, а Радмила није имала ни годину дана.

Убијен је и сиромашни Ђорђе Вуковић (64 године), као и Милован Вељковић, у педесетчетвртој години. У фамилији Глишовић стрељани су: Миленко (46 година), Милорад (48 година),

Глишо (55) и Петар (47 година). У земљу су отишли, увек на шалу спреман Живко Дачовић (65 година) и његова супруга Милка, која је била у педесетој. У Дачовићима су још страдали: Стоја (75 година), Милева (40 година) и Вишња (58 година). Погубљена су и два младића из фамилије Ђокић. Тихомир се тек замомчио: имао је седамнаест, а Милош је тек навршио двадесету.

Убојни хици оборили су Руменку Ђорђевић од 68 година, сина јој четрдесетогодишњег Миладина, затим Радована Ђорђевића (56 година) и његову супругу - четрдесетчетворолетну Миладинку. Уништена је и петочлана породица Станимира Јанковића. Поред Станимира (52 године) и његове супруге Луције (45 година), стрељани су им синови, као и кћи. Проко није имао више од 17 година. Седмогодишњој Милки су главу ашовом искасапили. У њиховој кући усмрћена је и Миломирка Исајила Јанковића, седамнаестогодишња девојка. Уз њих, фашисти су уморили и Исајила (55 година), супругу му Перку (50 година), њихову двадесетогодишњу снаху Миленку и њено деветомесечно дете - Раду.

Угашено је огњиште многочлане породице Јанка Јанковића. Поред Јанка (60 година), страдала је његова супруга Роса, такође у шездесетој, њихова два сина: Богосав (30 година) и Адам (20 година), као и Богосављева деца: шестогодишња Милица и четворогодишњи Љубомир. Убијени су и Јанкове снахе: Рада у двадесетчетвртој, а Стана у двадесетој години. У њиховој кући угасило се дисање и надничара Драгослава Лазовића, двадесетогодишњака. Убијени су 75 година стари супружници Добрица и Стајка Јанковић, њихова снаха Георгина (35 година) и њихово четворо деце: тринаестогодишња Мила, једанаестогодишња Даница, деветолетни Рајко и седмолетни Ђорђе. Лишен је живота и седамдесетогодишњи Јелесије Јелесијевић, затим његова снаха Роксанда (37 година) и њено петоро деце: Драгиша је био у тринаестој, Љубица у једанаестој, Душан у деветој, Петар у петој, док Миљојка није ни напунила трећу годину. Стрељана је такође, у педесетшестогодишња Косана Јелесијевић.

Случајно је ту стравичну ноћ преживела Селена Николић. А усмрћени су јој: муж Михаило у четрдесетпрвој години, и шесторо деце. Сахранила их је. Милун је био двадесетогодишњи момак, Милојка је имала само 17 година, Роксанда није навршила ни четрнаесту, а Живорад десету годину. Драгиња је тек била

стасала за школу - имала је седам година, док је најмлађој Милунки ово била четврта јесен.

Где наћи толико суза да се ожали шесторо деце? Срце се окаменило да не препукне.

Тако и у осталим домовима. Углавном затворена. Угасила се огњишта.

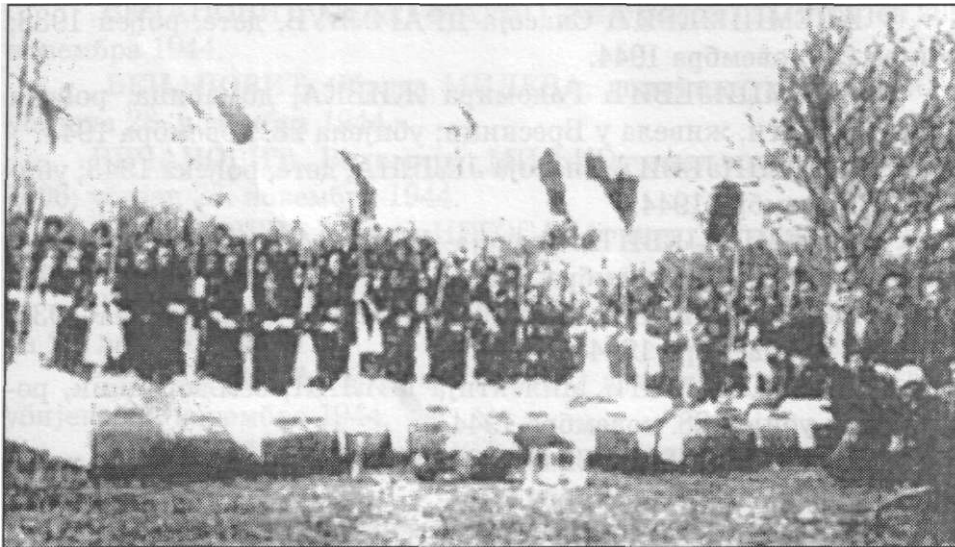
Селенина јетрва Синђа (36 година) такође уе уморена, као и њено троје деце: тринаестогодишња Љубица, седмолетни Радован и Милица која је дисала трећу јесен. Куршум у главу добили су и четрдесетогодишњи супругњници Милорад и Петрија Николић.

Убијен је и петнаестогодишњи дечак Богдан Иконић. Стрелана је и Радмила Миливојевић (26 година). Погинуо је и Максим Миловановић (44 године), супруга му Милка (46 година) и кћерка им - осамнаестогодишња Живана. Као жртве обесних зликоваца пали су и Тихомир (60) година) и Милева Милутиновић (57 година), замукли су Ненад-Неро Ненадић (83 године) и његова супруга Драгиња (70 година) и син им Драгић (44 године). Убијен је и Радован Ненадић (44 године). У домаћинству Миљка Ненадића настрадали су: његова супруга Косана (40 година), снаха Миљојка (26 година) и њено дете Вера, старо само две године. У фамилији Новаковић, стрељани су: Проко (57 година), Сретен (55 година), Љубица (50 година) и Ангелина (60 година). Убијена је Миланка Савковић (25 година). Страдао је и Милован Петронијевић (75 година). Умукла је Даринка Сокић (34 године), заједно са петнаестогодишњим сином Милосавом. Убијена је и Милева Сокић (40 година), заједно са четрнаестогодишњом кћерком Драгојлом. Живот је изгубила и Дринка Сокић (60 година), као и двадесетогодишња Живана Сокић. Стрелане су Милијана (34 године) и Иванка Сокић (44 године). Одузет је живот Милутину Сокићу (35 година), као и Живадину Чекеревцу (36 година).

Смрт до смрти. А били су плотуни. Ноћ ужаса. Топот војничких цокула. Плутон. Кукњава се у небо одизала. Стишавали су се и куршуми.

Сутрадан, 29. новембра, ушли су ослободиоци. Пуцњи су огласили слободу. И, по древном обичају, црквена звона.

Преживели су почели да се враћају из бежаније. Страхovali су од мина, не слутећи шта се десило. Кад су дошли на своје огњиште, занемели су. Онда се огласи писка, јауци, поново. По-

Бресница 1944: Сахрана побијених

чело је сакупљање мртвих. Вађени су из земље, бунара. Из кућица кукурузовине. Јер, окупаторски војници, као да су хтели да сакрију свој злочин. Да ли су се уплашили масакра који су сами извршили?

Од бола скамењени и избезумљени, грађани су копали заједничке раке. Није било довољно грађе за мртвачке сандуке. Ни обуће и одеће за вечни испраћај уморених. Уместо и ковчег, стављали су их на обичне даске. На њих - један поред другог стављани су унакажени лешеве. Слагани по сродству и старости.

Сахрањивање је трајало неколико дана. По воћњацима. Крај пута. У импровизоване раке. Заједничке.

Тек касније преношени су у гробља, која се напунише новим хумкама. Бресницу населише црне мараме. Завијорише се црни барјаци на кућама.

Са брежуљка и плећатих коса Горње Бреснице свако јутри и свако вече, четрдесет дана, лелеци су и промукла кукњава небо парали...⁸²

Убијени су:

АКШАМОВИЋ Миленка БОГОСАВ, земљорадник, рођен 1878; носилац Албанске споменице; убијен 28. новембра 1944.

АЛЕМПИЈЕВИЋ Спасоја ДИМИТРИЈЕ, дете, рођен 1930; убијен 28. новембра 1944.

АЛЕМПИЈЕВИЋ Спасоја ДРАГОЉУБ, дете, рођен 1938; убијен 28. новембра 1944.

АЛЕМПИЈЕВИЋ Радомира ЖИВКА, домаћица, рођена 1894. у Катрги, живела у Бресници; убијена 28. новембра 1944.

АЛЕМПИЈЕВИЋ Спасоја ЈЕЛЕНА, дете, рођена 1943; убијена 28. новембра 1944.

АЛЕМПИЈЕВИЋ Спасоја КОСАНА, домаћица, рођена 1924; убијена 28. новембра 1944.

АЛЕМПИЈЕВИЋ Спасоја ЉУБИЦА, дете, рођена 1935; убијена 28. новембра 1944.

АЛЕМПИЈЕВИЋ Милентија МИЛАН, земљорадник, рођен 1926; убијен 28. новембра 1944.

АЛЕМПИЈЕВИЋ Спасоја МИЛОМИРКА, домаћица, рођена 1928; убијена 28. новембра 1944.

АЛЕМПИЈЕВИЋ Спасоја МИЛОЈКА, домаћица, рођена 1928; убијена 28. новембра 1944.

АЛЕМПИЈЕВИЋ Јеремија СПАСОЈЕ, земљорадник, рођен 1889; убијен 28. новембра 1944.

АЛЕМПИЈЕВИЋ Трифуна ПЕРСИДА, домаћица, рођена 1904. у Вујетинцима, живела у Бресници; убијена 28. новембра 1944.

АЛЕМПИЈЕВИЋ Миодрага МИЛУТИН, дете, рођен 1937; убијен 28. новембра 1944.

АЋИМОВИЋ ГРОЗДАНА, домаћица, стрељана 27. новембра 1944.

АЋИМОВИЋ ДРАГИЋ, земљорадник, стрељан 27. новембра

АЋИМОВИЋ Драгића ПЕТАР, дете, рођен 1935; убијен 27. октобра 1944.

БАКОВИЋ Мјаила ИНЂИЈА, домаћица, рођена 1884. у Претокама, живела у Бресници; убијена 4. новембра 1944.

БЕЧАНОВИЋ Влајка ВЕМИЈА, домаћица, рођена 1879; убијена 28. новембра 1944.

БЕЧАНОВИЋ Пантелије ВИДОСАВА, домаћица, рођена 1896. У Бечњу, живела у Бресници; убијена 28. новембра 1944.

БЕЧАНОВИЋ Драгољуба ЗОРКА, домаћица, рођена 1928; убијена 28. новембра 1944.

БЕЧАНОВИЋ Драгољуба ЉУБИНА, домаћица, рођена 1927; убијена 28. новембра 1944.

БЕЧАНОВИЋ Миљка МАРКО, дете, рођен 1931; убијен 28. новембра 1944.

БЕЧАНОВИЋ Обрада МИЛЕВА, домаћица, рођена 1906; убијена 28. новембра 1944.

БЕЧАНОВИЋ Велимира МИЉКО, земљорадник, рођен 1906; убијен 28. новембра 1944.

БЕЧАНОВИЋ Миљка НЕГОСАВА, дете, рођена 1937; убијена 28. новембра 1944.

БЕЧАНОВИЋ Миљка РАДМИЛА, дете, рођена 1943; убијена 28. новембра 1944.

БЕЧАНОВИЋ Миљка СТАЈКА, домаћица, рођена 1929; убијена 28. новембра 1944.

БЕШЕВИЋ Љубомира ЈОВАН, земљорадник, рођен 1924; убијен 5. новембра 1944.

БЕШЕВИЋ Драгомира МИЛАН, земљорадник, рођен 1928; убијен 5. новембра 1944.

ВЕЉКОВИЋ Аксентија МИЛОВАН, земљорадник, рођен 1890; носилац Албанске споменице; војник БЈВ, заробљен и отеран у логор у Немачку; разболео се и пуштен из логора; стрељан 5. новембра 1944.

ВРБАВАЦ Светозара ТАДИЈА, земљорадник, рођен 1879; убијен 11. новембра 1944.

ВУКАШИНОВИЋ Сретена МОМИР, земљорадник, рођен 1906. у Мрчајевцима, живео у Бресници; стрељан 27. октобра 1944.

ВУКОВИЋ Која ЂОРЂЕ, земљорадник, рођен 1880; убијен 28. новембра 1944.

ГЛИШОВИЋ Марка ГЛИШО, земљорадник, рођен 1889; убијен 28. новембра 1944.

ГЛИШОВИЋ Матије МИЛИНКО, земљорадник, рођен 1898; убијен 5. новембра 1944.

ГЛИШОВИЋ Матије МИЛОРАД, земљорадник, рођен 1896; убијен 5. новембра 1944.

ГЛИШОВИЋ Спасоја ПЕТАР, земљорадник, рођен 1897; убијен 28. новембра 1944.

ДАЧОВИЋ Вилотија ВИШЊА, домаћица, рођена 1886. у Радмиловићима, живела у Бресници; убијена 28. новембра 1944.

ДАЧОВИЋ Милана МИЛЕВА, домаћица, рођена 1904. у Гунцатима, живела у Бресници; убијена 28. новембра 1944.

ДАЧОВИЋ Танасија ЖИВКО, земљорадник, рођен 1879; убијен 28. новембра 1944.

ДАЧОВИЋ МИЈКА; домаћица, рођена 1873; убијена 5. новембра 1944.

ДАЧОВИЋ Панта ПАВЈЕ, земљорадник, рођен 1897; убијен 5. новембра 1944.

ДАЧОВИЋ Мијата РАДОЈИЦА, земљорадник, рођен 1917; убијен 5. новембра 1944.

ДАЧОВИЋ САВА, домаћица, рођена 1869. у Милочају, живела у Бресници; убијена 28. новембра 1944.

ДАЧОВИЋ СТОЈА, домаћица, рођена 1869. у Остри, живела у Бресници; убијена 28. новембра 1944.

ЂОКИЋ Михаила МИЈОШ, земљорадник, рођен 1923; убијен 28. новембра 1944.

ЂОКИЋ Рисима САВА, домаћица, рођена 1864; убијена 27. октобра 1944.

ЂОКИЋ Михаила ТИХОМИР, земљорадник, рођен 1927; убијен 28. новембра 1944.

ЂОРЂЕВИЋ Михаила МИЛАДИН, земљорадник, рођен 1899; убијен 28. новембра 1944.

ЂОРЂЕВИЋ Матије МИЛАДИНКА, домаћица, рођена 1890; убијена 5. новембра 1944.

ЂОРЂЕВИЋ Милана РУМЕНА; домаћица, рођена 1876. у Тавнику, живела у Бресници; убијена 28. новембра 1944.

ЂОРЂЕВИЋ Стаменка РАДОВАН, земљорадник, рођен 1888; убијен 3. новембра 1944.

ИКОНИЋ Љубинка РАДОЈКО, дете, рођен 1935; убијен 4. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Јанка АДАМ, земљорадник, рођен 1925; убијен 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Светозара ГЕОРГИНА, домаћица, рођена 1913. у Бечњу, убијена у Бресници 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Раденка ДАНИЦА, дете, рођена 1932; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Милована ДАРИНКА, домаћица, рођена 1884. у бечњу; убијена у Бресници 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Раденка ЂОРЂЕ, дете, рођен 1937; убијен 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Павла ИСАИЛО, земљорадник, рођен 1889; убијен 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ ЈАНКО, земљорадник, рођен 1884; стрељан 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Јанка БОГОСАВ, рођен 1913, земљорадник; стрељан 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Мијаила ЛУЦИЈА, домаћица, рођена 1899; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Богосава ЉУБОМИР, дете, рођен 1940; убијен 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Раденка МИЛА, дете, рођена 1930; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Ђунисија МИЛЕНА, домаћица, рођена 1924; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Богосава МИЛИЦА, дете, рођена 1938; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Станимира МИЛКА, дете, рођено 1938; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Исаила МИЛОМИРКА, домаћица, рођена 1927; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Чедомира ПЕРКА, домаћица, рођена 1884; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Станимира ПРОКО, земљорадник, рођен 1927; убијен 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Драгољуба РАДА, домаћица, рођена 1920; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Станимира РАДОЊА, земљорадник, рођен 1925; убијен 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Раденка РАЈКО, дете, рођен 1935; убијен 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Витомира РОСА, домаћица, рођена 1894. у Даросави, живела у Бресници; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Јована СТАЈКА, домаћица, рођена 1869; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Ђорђа СТАНА, домаћица, рођена 1924; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ Радивоја РАДА, дете, рођен 1943; убијена 28. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ СТАНИМИР, земљорадник, стрељан 27. новембра 1944.

ЈАНКОВИЋ ДОБРИЦА, земљорадник; стрељан 27. новембра 1944.

ЈЕЛЕСИЈЕВИЋ Драгића ДРАГИША, дете, рођен 1938; убијен 28. новембра 1944.

ЈЕЛЕСИЈЕВИЋ Драгића ДУШАН, дете, рођен 1935; убијен 28. новембра 1944.

ЈЕЛЕСИЈЕВИЋ Миљка ЈЕЛЕСИЈЕ, земљорадник, рођен 1874; убијен 28. новембра 1944.

ЈЕЛЕСИЈЕВИЋ Борисава КОСАНА, домаћица, рођена 1888. у Претокама, живела у Бресници; убијена 28. новембра 1944. "

ЈЕЛЕСИЈЕВИЋ Драгића Љубица, дете, рођена 1933; убијена 28. новембра 1944.

ЈЕЛЕСИЈЕВИЋ Драгића МИЛОЈКА; дете, рођена 1941; убијена 28. новембра 1944.

ЈЕЛЕСИЈЕВИЋ Драгића ПЕТАР, дете, рођен 1937; убијен 28. новембра 1944.

ЈЕЛЕСИЈЕВИЋ Спасоја РОСАНДА, домаћица, рођена 1910; убијена 28. новембра 1944.

КОЧОВИЋ Здравка БОЖИДАР, земљорадник, рођен 1886; убијен 4. новембра 1944.

КОЧОВИЋ Стевана ВИДОСАВА, домаћица, рођена 1925; убијена 4. новембра 1944.

КОЧОВИЋ Стевана ЉУБИСАВ, земљорадник, рођен 1927; убијен 4. новембра 1944.

КОЧОВИЋ Војина ПЕРУНИКА, домаћица, рођена 1896. у Гунцатима, живела у Бресници; убијена 4. новембра 1944.

КОЧОВИЋ Стевана СЛАВКА, дете, рођена 1931; убијена 4. новембра 1944.

КОЧОВИЋ Драгомира СТЕВАН, земљорадник, рођен 1894; убијен 4. новембра 1944.

ЛАЗОВИЋ Илије ДРАГОСЛАВ, земљорадник, рођен 1924; убијен 28. новембра 1944.

ЛАЗОВИЋ Томе ДРИНКА, домаћица, рођена 1897; живела у Бресници; убијена 27. октобра 1944.

ЛАЗОВИЋ Велисава МИЛАН, земљорадник, рођен 1884; убијен 27. октобра 1944.

ЛАЗОВИЋ Богдана МИЛОВАН, дете, рођен 1937; убијен 27. октобра 1944.

ЈІАЗОВИЋ Филипа НАТАЈІИЈА, домаћица, рођена 1886; убијена 27. октобра 1944.

ЈІАЗОВИЋ Душана СТАНИЈА, домаћица, рођена 1904; убијена 27. октобра 1944.

МАРИЋ Рака ЖИВАДИН, зењмљорадник, рођен 1927; убијен 27. октобра 1944.

МАРЈАНОВИЋ Луке БРАНКА, домаћица, рођена 1906; убијена 27. октобра 1944.

МАРЈАНОВИЋ Милуна ДАНИЦА, дете, рођена 1937; убијена 27. октобра 1944.

МАРЈАНОВИЋ Милуна СЛОБОДАН, дете, рођен 30. августа 1944; убијен 27. октобра 1944.

МАРЈАНОВИЋ Миленка ИВАНА, домаћица, рођена 1869. у Бечњу; убијена у Бресници 27. октобра 1944.

МАРЈАНОВИЋ Милијана МАРИЈАН, земљорадник, рођен 1866; убијен 27. октобра 1944.

МАРЈАНОВИЋ Милуна МИЛИЦА, домаћица, рођена 1910; убијена 27. октобра 1944.

МАРЈАНОВИЋ Милоша МИЛУН, земљорадник, рођен 1904; убијен 27. октобра 1944.

МАРЈАНОВИЋ Милутина СЕЛЕНА, домаћица, рођена 1864. у Остри; живела у Бресници; убијена 27. октобра 1944.

МАРЈАНОВИЋ Милоша СТАМЕНКА, домаћица, рођена 1894; убијена 27. октобра 1944.

МАРЈАНОВИЋ Милуна СТАНИЦА, дете, рођена 1940; убијена 27. октобра 1944.

МАРЈАНОВИЋ Милоша МИЛЕВА, домаћица, рођена 1910; убијена 27. октобра 1944.

МИЈАИЛОВИЋ Милића ЛЕПОСАВА, домаћица, рођена 1900. у Гунцатима, живела у Бресници; убијена 4. новембра 1944.

МИЛИВОЈЕВИЋ Милована РАДМИЛА, домаћица, рођена 1918. у Каменици (крагујевачкој), живела у Бресници; убијена 4. новембра 1944.

МИЛИВОЈЕВИЋ Радисава СТОЈКА, домаћица, рођена 1889. у Претокама, живела у Бресници; убијена 4. новембра 1944.

МИЛОВАНОВИЋ Максима ЖИВАНА; дојмаћица, рођена 1926; убијена 28. новембра 1944.

МИЛОВАНОВИЋ Мића МАКСИМ, земљорадник, рођен 1900; убијен 3. новембра 1944.

МИЈОВАНОВИЋ. Милије МИЈИКА, домаћица, рођена 1898; убијена 28. новембра 1944.

МИЛУТИНОВИЋ Мила МИЛЕВА, домаћица, рођена 1887. у Гунцатима, живела у Бресници; убијена 27. новембра 1944.

МИЛУТИНОВИЋ Тома ТИХОМИР, рођен 1884; убијен 27. новембра 1944.

НЕНАДИЋ Миодрага ВЕРА, дете, рођена 1942; убијена 28. новембра 1944.

НЕНАДИЋ Чеда ДРАГИЊА, домаћица, рођена 1868; убијена 28. новембра 1944.

НЕНАДИЋ Ненада ДРАГИЋ, земљорадник, рођен 1900; убијен 28. новембра 1944.

НЕНАДИЋ Обрада КОСАНА, домаћица, рођена 1904; убијена 28. новембра 1944.

НЕНАДИЋ Стојадина МИЛОЈКА, домаћица, рођена 1922; убијена 28. новембра 1944.

НЕНАДИЋ Илије НЕНАД, земљорадник, рођен 1865; убијен 28. новембра 1944.

НЕНАДИЋ Пантелије РАДОВАН, земљорадник, рођен 1900; убијен 28. новембра 1944.

НИКИЋ Игрутина БОГДАН, земљорадник, рођен 1929; убијен 28. новембра 1944.

НИКОЛИЋ Драгослава ВИДОСАВ, дете, рођен 1937; убијен 28. новембра 1944.

НИКОЛИЋ Михаила ДРАГИЊА, домаћица, рођена 1927; убијена 28. новембра 1944.

НИКОЛИЋ Михаила ЖИВОРАД, дете, рођен 1934; убијен 28. новембра 1944.

НИКОЛИЋ Драгослава ЉУБИША, дете, рођен 1931; убијен 28. новембра 1944.

НИКОЛИЋ МИХАИЛО, земљорадник, рођен 1903; стрељан 27. новембра 1944.

НИКОЛИЋ МИЛОРАД, земљорадник, рођен 1903; стрељан 27. новембра 1944.

НИКОЛИЋ Драгослава МИЛИЦА, дете, рођена 1939; убијена 28. новембра 1944.

НИКОЛИЋ Михаила МИЛОЈКА, домаћица; рођена 1927; убијена 28. новембра 1944.

НИКОЛИЋ Драгослава МИЛУН; дете, рођен 1939; убијен 1944.

НИКОЛШЋ Михаила МИГУН, земљорадник, рођен 1924; убијен 28. новембра 1944.

НИКОЛИЋ Михаила МИЛУНКА, дете, рођена 1940; убијена 28. новембра 1944.

НИКОЛИЋ Обрада ПЕТРИЈА, домаћица, рођена 1899. у Лађевцима, живела у Бресници; убијена 28. новембра 1944.

НИКОЛИЋ Драгослава РАДИСАВ, дете, рођен 1937; убијен 28. новембра 1944.

НИКОЛИЋ Михаила РОСАНДА, дете, рођена 1938; убијена 28. новембра 1944.

НИКОЛИЋ Драгомира СИНЂЕЛИЈА, домаћица, рођена 1908. у Тавнику, живела у Бресници; убијена 28. новембра 1944.

НОВАКОВИЋ Драга АНГЕЛИНА, домаћица, рођена 1884; убијена 28. новембра 1944.

НОВАКОВИЋ Матије ЉУБИША; земљорадник, рођен 1894; убијен 28. новембра 1944.

НОВАКОВИЋ Филипа ПРОКО, земљорадник, рођен 1876; убијен 28. новембра 1944.

НОВАКОВИЋ Гвоздена СРЕТЕН, земљорадник, рођен 1889; убијен 28. новембра 1944.

ПЕТРИЋЕВИЋ Исидора МИЛОШ, земљорадник, рођен 1926; убијен 20. октобра 1944.

ПЕТРОНИЈЕВИЋ Милана МИЛОВАН, земљорадник, рођен 1869; убијен 28. новембра 1944.

РАДИСАВЉЕВИЋ Милосава ДАРИНКА, домаћица, рођена 1901. у Лађевцима, живела у Бресници; убијена 27. октобра 1944.

РИСТОВИЋ Михаила ДЕСИМИР, земљорадник, рођен 1902; убијен 5. новембра 1944.

РИСТОВИЋ Десимира ДРАШКО, земљорадник, рођен 1929; убијен 5. новембра 1944.

РИСТОВИЋ Милане ЉУБИЦА, домаћица, рођена 1889. убијена 5. новембра 1944.

РИСТОВИЋ Михаила НАТАЛИЈА, рођена 1900. у Мрчајевцима, живела у Бресници; убијена 5. новембра 1944.

САВКОВИЋ Сретена МИЈАНКА; домаћица, рођена 1909.; убијена 28. новембра 1944.

СОКИЋ ДАРИНКА, домаћица, рођена 1910. у Топоници, живела у Бресници; убијена 4. новембра 1944.

СОКИЋ Драгољуба ДРАГОЈЈА, дете, рођена 1930; убијена 4. новембра 1944.

СОКИЋ Чедомира ДРИНКА, домаћица, рођена 1884; убијена 4. новембра 1944.

СОКИЋ Драгољуба ЖИВАНА, домаћица, рођена 1922; убијена 4. новембра 1944.

СОКИЋ Милована ИВАНКА, домаћица, рођена 1900. у Претокама, живела у Бресници; убијена 4. новембра 1944.

СОКИЋ МИЈЕВА, домаћица, рођена 1904. у Гунцатима, живела у Бресници; убијена 4. новембра 1944.

СОКИЋ Ранака МИЛИЈАНА; домаћица, рођена 1905. у Бечњу, живела у Бресници; убијена 4. новембра 1944.

СОКИЋ Милорада МИЛОСАВ, земљорадник, рођен 1929; убијен 4. новембра 1944.

СОКИЋ Михаила МИЛУТИН, земљорадник, рођен 1889; убијен 4. новембра 1944.

ЧЕКЕРЕВАЦ РАДИВОЈЕ, земљорадник, рођен 1903; убијен 4. новембра 1944.

ЧЕКЕРЕВАЦ ЖИВАДИН, земљорадник, рођен 1908; стрељан 27. новембра 1944.

ЂОКИЋ Марка МИЛЕВА, домаћица, рођена 1897. у Претокама, живела у Бечњу; убијена 28. новембра 1944.

ЈОВИЧИЋ Гвоздена СТАНИМИР, земљорадник, рођен 1928. у Бечњу; стрељан у Бечњу 12. новембра 1944.

ЛАЗОВИЋ Максима ВУК, земљорадник, рођен 1890. у Коритима код Бијелог Поља, живео у Бечњу; стрељан у Бечњу 19. новембра 1944.

МУЗИКРАВИЋ Тодора МИЛОЈЕ, земљорадник, рођен 1880. у Бечњу, стрељан у Бечњу 27. октобра 1944.

ПЕТРИЋЕВИЋ Здравка ДРАГИША, земљорадник, рођен 1897. у Бечњу, стрељан у Бечњу 25. новембра 1944.

РАДОЈИЧИЋ Радоње ДАНИЦА, дете, рођена 1931. у Бечњу; стрељана у Бечњу 27. октобра 1944.

РАДОЈИЧИЋ Живка РАДОЊА, земљорадник, рођен 1890. у Бечњу; стрељан у Бечњу 27. октобра 1944.

СТАНИШИЋ Живка ДРАГОМИР, земљорадник, рођен 1876. у Бечњу; убијен у Бечњу 27. октобра 1944.

СТАНИШИЋ Јездимира МИЛОЈКА, домаћица, рођена 1881. у Бечњу; убијена у Бечњу 27. октобра 1944.

ФИЈИПОВИЋ Добросава МИЈАЈКО, земљорадник, рођен 1918. у Бечњу; убијен у Бечњу 27. октобра 1944.

КАТАНИЋ Ђорђа ПАВЈЕ, земљорадник, рођен 1910. у Бечњу; поднаредник БЈВ; заробили га Немци и отерали у Немачку; разболео се и пуштен из логора; стрељан у Бечњу 25. октобра 1944.

АНЂЕЛИЋ Миладина СТАНИМИРКА, домаћица, рођена 1914. у Бечњу; стрељана у Бечњу 7. новембра 1944.

ВУКСАНОВИЋ Павла ТИХОМИР, земљорадник, рођен 1899. у Бечњу; стрељан у Бечњу 27. октобра 1944.

МУЗИКРАВИЋ Радивоја ЈЕЛЕНКА, домаћица, рођена 1885. у Гунцатима, живела у Бечњу; стрељана у Бечњу 27. октобра 1944.

СТРЕЉАЊА НА ЛИНИЈИ ФРОНТА БРЕСНИЦА - КАБЛАР

На линији фронта од Бреснице до Каблара Немци су стрељали грађане. Чинили би то када су трпели губитке од НОВЈ и војника Црвене армије. По селима је било доста погибија услед борбених дејстава сукобљених страна. Овде те жртве не уносимо, већ само оне које су немачке оружане снаге намерно убијале.

То су:

ЈАКОВЉЕВИЋ Владислава ДРАГАНА, домаћица, рођена 1919. у Вујетинцима; стрељана у Бресници 27. октобра 1944.

ЈЕВТОВИЋ Милосава НОВАК, земљорадник, рођен 1902. у Доњој Горевници; убијен у Доњој Горевници 7. новембра 1944.

КУЗМАНОВИЋ Гвоздена МИЛКА, домаћица, рођена 1928. у Доњој Горевници; стрељана у Доњој Горевници 30. октобра 1944.

ЈЕВТОВИЋ Здравка РАДОМИР-РАДЕ, земљорадник, рођен 1914. у Доњој Трепчи; убијен у Доњој Трепчи 1. новембра 1944.

МИЛИЋ Лазара ДЕСИМИР, земљорадник, рођен 1925. у Доњој Трепчи; убијен у Доњој Трепчи 20. октобра 1944.

УРОШЕВИЋ Обрада МИТО, земљорадник, рођен 1881. у Доњој Трепчи; убијен у Станчићима 30. новембра 1944.

ЈЕЗДИМИРОВИЋ Милосава ИЛИЈА, земљорадник, рођен 1920. у Катрги; убијен у селу Гунцатима у новембру 1944.

ЈОВАНОВИЋ Радоја МИЛОВАН, земљорадник, рођен 1902. у Балуги; стрељан у Балуги 25. октобра 1944.

ТОПАЈЛОВИЋ Вукомана МИЉАНА, домаћица, рођена 1901. у Доњој Тренчи; живела у Коњевићима; убијена у Коњевићима 2. новембра 1944.

РАДИВОЈЕВИЋ Животе ВЕЛИМИР, дете, рођен 1937. у Љубићу; убијен у Бресници 28. октобра 1944.

РАДИВОЈЕВИЋ Косте ЖИВОТА, бравар, рођен 1909. у Мрчајевцима, живео у Љубићу; борац Љубићког батаљона; убијен у Бресници 28. октобра 1944.

ОБРАДОВИЋ Сретена ДРАГУТИН, земљорадник, роен 1900. у Миоковцима; убијен у Миоковцима 7. новембра 1944.

ПАУНОВИЋ Сава МИЛИЦА, домаћица, рођена 1884. у Горњој Горевници, живела у Миоковцима; стрељана у Пријевору 19. новембра 1944.

РАДОСАВЉЕВИЋ Илије МИЛИСАВ, земљорадник, рођен 1901. у Миоковцима; убијен у Миоковцима 21. новембра 1944.

СТЕВАНОВИЋ Милана СТАНА, домаћица, рођена 1900. у Милићевцима, живела у Миоковцима; стрељана у Пријевору 19. новембра 1944.

ТОПАЛОВИЋ Војислава СВЕТОЛИК, земљорадник, рођен 1901. у Миоковцима; убијен у Миоковцима 7. новембра 1944.

ЈЕВТОВИЋ Н. ДОБРИНКА; домаћица, рођена 1909. у Мојсињу; стрељана у Мојсињу 13. новембра 1944.

ЈЕВТОВИЋ Перисава ОЛГА, домаћица, рођена 1925. у Мојсињу; стрељана у Мојсињу 13. новембра 1944.

ЈЕВТОВИЋ Милана ПЕРИСАВ, земљорадник, рођен 1894. у Мојсињу; сарадник НОП-а; стрељан у Мојсињу 13. новембра 1944.

РАДУЛОВИЋ Петра РАДОВАН, земљорадник, рођен 1894. у Мојсињу; убијен у Мојсињу 26. новембра 1944.

САВИЋ Косте ДОБРИНКА, домаћица, рођена 1902. у Остри, живела у Мојсињу; убијена у Мојсињу 1944.

САВИЋ Милисава ДРАГОМИР, земљорадник, рођен 1900. у Мојсињу; убијен у Мојсињу у новембру 1944.

ЈОВАНОВИЋ Вељка МИЛОШ, земљорадник, рођен 1920. у Мрчајевцима; убијен у Мојсињу 17. октобра 1944.

ЛАЗОВИЋ Николе ЈОСИП, земљорадник, рођен 1875. у Мрчајевцима; убијен у Мрчајевцима 9. новембра 1944.

ЛУКИЋ Радисњава ВЛАДИМИР-ВЛАЈКО, земљорадник, рођен 1880. у Мрчајевцима; убијен у Мрчајевцима 22. октобра 1944.

НОВИТОВИЋ Миленка БОЈАНА, домаћица, рођена 1883. у Мрчајевцима; убијена у Мрчајевцима 9. новембра 1944.

РАДИВОЈЕВИЋ Милутина ЉУБОМИР-ЉУБИША, земљорадник, рођен 1904. у Мрчајевцима; убијен у Мрчајевцима 31. октобра 1944.

РАТКОВИЋ Михаила АЛЕКСАНДАР, земљорадник, рођен 1921. у Мрчајевцима; убијен у Мрчајевцима 6. новембра 1944.

ФИЛИПОВИЋ Радосава МИЛОМИР, земљорадник, рођен 1926. у Мрчајевцима; убијен у Мрчајевцима 29. октобра 1944.

ЈОВАНОВИЋ Милоја МИЛОВАН, земљорадник, рођен 1903. у Прељини; убијен у Прељини 25. октобра 1944.

ЈОВАНОВИЋ Николе РАДОЈИЦА, земљорадник, рођен 1910. у Прељини; убијен у Прељини 25. октобра 1944.

РАКИЋ ЈЕЛИКА, домаћица, рођена 1879. у Парменцу, живела у Прељини; убијена у Прељини у новембру 1944.

АНДРИЋ Љубомира ВОЈИСЛАВ, земљорадник, рођен 1899. у Пријевору; стрељан у Пријевору 20. новембра 1944.

ДАНИЛОВИЋ Косте СЕКУЛА, земљорадник, рођен 1925. у Пријевору; стрељан у Пријевору 12. новембра 1944.

ДРОБЊАК Вељка ГРУЈИЦА, земљорадник, рођен 1891. у Пријевору; стрељан у Пријевору 3. новембра 1944.

ДРОБЊАК Николе СВЕТОЗАР, земљорадник, рођен 1897. у Пријевору; стрељан у Пријевору 6. новембра 1944.

КУЈУНЦИЋ Владислава БУДИМИР, земљорадник, рођен 1902. у Пријевору; стрељан у Пријевору 27. октобра 1944.

КУЈУНЦИЋ Душана МИЈАЛКО, земљорадник, рођен 1924. у Пријевору; стрељан у Јездини 18. новембра 1944.

КУЈУНЦИЋ Перише МИЛЕНКО, земљорадник, рођен 1878. у Пријевору; стрељан у Пријевору 27. октобра 1944.

МИЈАИЛОВИЋ Добросава ДРАГУТИН, земљорадник, рођен 1884. у Пријевору; носилац Албанске споменице; председник илегалног НОО за Пријевор и Видову 1941; стрељан у Пријевору 14. новембра 1944.

ПАНТЕЛИЋ Војислава РАДОЈКО, бравар, рођен 1923. у Пријевору; борац Љубићког батаљона; стрељан у Пријевору 8. новембра 1944.

ПАНТЕЛИЋ Ранка СОФИЈА, домаћица, рођена 1904. у Зео-
кама, живела у Пријевору; стрељана у Пријевору 31. октобра 1944.

ПЕТРОНИЈЕВИЋ Маринка ОБРЕН, земљорадник, рођен
1899. у Пријевору; стрељан у Пријевору 28. октобра 1944.

МАРКОВИЋ Војислава МИЉКО, земљорадник, рођен
1901. у Ракови; убијен у Ракови 29. новембра 1944.

РАДОСАВЉЕВИЋ Живојина РАДИВОЈЕ, земљорадник,
рођен 1897. у Ракови; убијен у Ракови 1. новембра 1944.

ДИМИТРИЈЕВИЋ Милутина КОМНЕН, земљорадник, ро-
ђен 1905. у Рошцима; убијен у Рошцима 10. новембра 1944.

ЧВРКИЋ Тимотија МИЛОВАН, земљорадник, рођен 1896.
у Рошцима; убијен у Рошцима 17. новембра 1944.

ИКОДИНОВИЋ Милана ВЛАДАН, земљорадник, рођен
1901. у Трбушанима; стрељан у Трбушанима 16. октобра 1944.

НИКИТОВИЋ Никите КОНСТАНТИН, земљорадник, ро-
ђен 1891. у Бјелуши код Ариља, живео у Трбушанима; убијен у
Трбушанима 16. новембра 1944.

ТРИФУНОВИЋ Матије МИЛЕВА, домаћица, рођена 1886.
у Дучаловићима, живела у Трбушанима; убијена у Трбушанима
31. октобра 1944.

ТРИФУНОВИЋ Гаја НАТАЛИЈА, домаћица, рођена 1900.
у Миоковцима, живела у Трбушанима; убијена у Трбушанима 31.
октобра 1944.

БУГАРСКА ОДМАЗДА У МИОКОВЦИМА

Петнаестог фебруара 1943. у Миоковце су навратила два
бугарска војника, која су обезбеђивала железничку пругу Чачак
- Ужице код Видовског тунела. По доласку у Миоковце свратили
су у сеоску продавницу, где су купили неку робу, затим су пре-
шли у сеоску кафану, чији је власник био Радојица Никитовић.

После њиховог доласка убрзо је у Миоковце стигао и Жар-
ко Боришић, командант Осмог батаљона Оперативне јединице
Другог равногорског корпуса са својом пратњом. Осећајући да
може доћи до сукоба Раковића са овим бугарским војницима, не-
ки грађани, плашећи се да тај сукоб може да изазове веће после-
дице, молили су Боришића да бугарске војнике не дира, јер ни
они нису чинили никакво зло грађанима. Међутим, молбе Бори-
шић није услишио. Чим је пришао кафани, испалени су рафали
из аутоматског оружја и два бугарска војника су убијена. Бори-
шић је наредио да лешеве склоне у тунел рудника Бели камен.

Наредног дана, у раним јутарњим часовима, у Миоковце је стигла већа бугарска јединица и почела трагати за лешевима својих војника хапсећи све мушке особе које су одмах спроводили у Овчар Бању, где су формирали затвор. Потера за убијеним настављена је и идућег дана када су лешеви војника пронађени. Али, тог дана и село је претворено у згариште. Паљени су домови и други привредни објекти. Затвореници у Овчар Бањи су били подвргнути мучењима.

Деветнаестог фебруара теретним железничким вагонима затвореници су пребачени до моста на Каменици, одакле су пешке отерани на место Рујак у Рошцима, где су стрељани, а њихова тела бачена у провалију.

У тој окупаторској одмазди спаљено је читаво село. На месту стрељања у Рошцима 21. особа је убијена, затим још у Вранићима девет.

Стрељани су:

БРКОВИЋ Марка ВЕЈШЧКО, земљорадник, рођен 1885.

ВЕСЕЛИНОВИЋ Петра ИВКО, земљорадник, рођен 1874.

КЛАСАНОВИЋ Тодора АНТОНИЈЕ, земљорадник, рођен 1922.

КЛАСАНОВИЋ Василија ВЛАДАН, земљорадник, рођен 1908.

ЛАЗОВИЋ Драгутина ЛАЗАР, земљорадник, рођен 1899.

ЛАЗОВИЋ Здравка МИЛОРАД, земљорадник, рођен 1900.

МАКСИМОВИЋ Матија БОГОЉУБ, земљорадник, рођен 1903.

МАКСИМОВИЋ Љуба МИХАИЛО, земљорадник, рођен 1898.

МАКСИМОВИЋ Љуба СРЕДОЈЕ, земљорадник, рођен 1902.

МИЛОШЕВИЋ Видосава НИКОЈА, земљорадник, рођен 1902.

НИКИТОВИЋ Јована МИХАИЛО, земљорадник, рођен 1919.

ПАУНОВИЋ Јакова ЉУБОМИР, земљорадник, рођен 1906.

ПАУНОВИЋ Јакова СРЕТЕН, земљорадник, рођен 1898.
ПЕТРОВИЋ. Вељка ЖИВАН, земљорадник, рођен 1885.
ПЕТРОВИЋ Вељка МИЈОЈЕ, земљорадник, рођен 1927.
СРЕТЕНОВИЋ Драгомира ДАНИЈО, земљорадник, рођен
1915.
СРЕТЕНОВИЋ Драгомира ЈОВИША, земљорадник, рођен
1907.
СРЕТЕНОВИЋ Рајка РАДОСЛАВ, земљорадник, рођен
1922.
ТОПАЈЛОВИЋ Димитрија ЖАРКО, земљорадник, рођен
1918.
ТОМИЋ Мирка МИЛИВОЈЕ, земљорадник, рођен 1902.
АНТОНИЈЕВИЋ Тихомира ИЛИЈА, земљорадник, рођен
1905. у Горњој Горевници.

Поред ових стрељаних у Рошцима, Бугари су у току пре-
траге за убијеним својим војницима у Врнчанима 18. фебруара
побили ове људе:

РАДИВОЈЕВИЋ Михаила СЛАВКО, земљорадник, рођен
1922. У Рошцима.

ИЛИЋ Вукосава МИЛЕНКО, земљорадник, рођен 1905. у
Врнчанима, живео у Трушанима; борац ЈБубићког батаљона
НОП-а.

ГОСПАВИЋ Милицава НИКОЛА, земљорадник, рођен
1921. у Врнчанима.

НИКИТОВИЋ Аврама ДРАГИЋ, земљорадник, рођен
1908. у Јанчићима.

ВАСИЛИЋ Војислава СВЕТИСЛАВ, из Јанчића, припад-
ник ЈВуО.

ИЛИЋ Светозара ГВОЗДЕН, из Врнчана, припадник ЈВуО.

ПЕТРОВИЋ Пантелије ВИНТИСЛАВ, рођен 1906. у Јанчи-
ћима.

ТЕОФИЛОВИЋ Светозара МАРКО, из Врнчана, припад-
ник ЈВуО.

ТЕОФИЛОВИЋ Миљка МИЛИЋ, из Врнчана, припадник
ЈВуО.⁸³

МРЧАЈЕВЦИ

У ноћи између 13. и 14. фебруара 1943. године Немци су блокирали село Мрчајевце. Тада су убили 12 и ранили шест грађана, које су затекли у кафанама на забавама, запалили три кафане, ухватили и отерали већи број грађана у Краљеву, од којих су неки у том граду стрељани.

У Мрчајевцима су те ноћи убијени:

ВИТОРОВИЋ Радисава ЧЕДОМИР, опанчар, рођен 1915. у Катрги, живео у Мрчајевцима; борац Љубићког батаљона.

ВУКОМАНОВИЋ. Тодора ВЛАДИМИР - ВЛАДЕ, механичар, рођен 1914. у Јасенику код Гацка, живео у Мрчајевцима.

ЕРИЋ Лазара КРСТА, земљорадник, рођен 1921. у Мрчајевцима.

ЛЕВАЈАЦ Арсенија РАДОМИР, земљорадник, рођен 1886. у Мрчајевцима; носилац Албанске споменице.

ЈОВАНОВИЋ Младена БРАНИСЛАВ, опанчар, рођен 1863. у Мрчајевцима; носилац Албанске споменице.

МАРИЋ Вукосава ВУК, келнер, рођен 1907. у Мрчајевцима.

МИЛОШЕВИЋ Драгутина АЛЕКСАНДАР, пекар, рођен 1917. у Мрчајевцима, борац Љубићког батаљона.

СТОЈАНОВИЋ Богосава МИЛИЦА, домаћица, рођена 1928. у Мрчајевцима; ранили је Немци и умрла од задобијених рана.

ТОШИЋ Радомира ИСИДОР, трговац, рођен 1907. у Мрчајевцима.

НОВАКОВИЋ Новака РАДМИЛА, домаћица, рођена 1922. у Доњој Горевници; члан СКОЈ-а.

ВУЈОВИЋ С. ИГРУТИН, рођен 1908. у Мрчајевцима; припадник ЈВуО.

ЛУКИЋ РАДОЈКО, рођен у Мрчајевцима; припадник ЈВуО.

Тих дана су Немци у Мрчајевцима убили и ове људе:

ВУКОСАВЉЕВИЋ Драгослава РАДОЈКО, рођен 1913. у Мрчајевцима; припадник ЈВуО.

КАРОВИЋ. Јездимира МИЛИЈАИ, рођен 1921. у Мрчајевцима; припадник ЈВуО.

МИЛЕНКОВИЋ Милуна МИЛОРАД, рођен 1924. у Мрчајевцима; припадник ЈВуО.

УБИЈЕНИ ПО СЕЛИМА ЉУБИЋКОГ СРЕЗА (1941 - 1944)

ЗЛОЧИНИ НЕМАЦА И БУГАРА:*

ЋОКИЋ Саве ЂОРЂЕ, земљорадник, рођен 1866. у Бресници; носилац Албанске споменице; убијен у Бресници 9. децембра 1942.

АЦЕМОВИЋ Ђурђа ВЕЛИМИР, земљорадник, рођен 1910. у Доњој Горевници; борац Љубићког батаљона; убијен у Доњој Горевници у августу 1943.

ВИДОЈЕВИЋ Милоша РАДИЧ, земљорадник, рођен 1905. у Бресници; убијен у Бресници 30. јула 1942.

ВУЧКОВИЋ Милована ВОЈМИР, земљорадник, рођен 1919. у Мрчајевцима; борац Љубићког батаљона; ухватили га четници и предали Немцима који су га стрељали у Мрчајевцима 28. новембра 1941.

ЈАНКОВИЋ Јанка МИЛИСАВ, земљорадник, рођен 1899. у Доњој Горевници; борац Љубићког батаљона; као тежак рањеник стрељан на Златибору 30. новембра 1941.

ЈАНКОВИЋ Радомира МИЛУНКА, домаћица, рођена 1899. У Доњој Трпчи; стрељана са мужем Милисавом на Златибору 3. новембра 1943.

* Ако су убиства извршили бугарски војници, то је унето у текст, а остали злочинци су Немци.

СТРЕЉАЊЕ РАЂЕНИКА

Милунка Јанковић, пратећи свога тешко рањеног мужа Милицава, нашла се са Групом од девет рањеника смештених у једној приватној кафани на Златибору. Стрељана је заједно са тим рањеницима недалеко од кафане у којој су били смештени.

Постоје многа сведочења о бруталности немачких војника према тешким рањеницима, од којих је већина била непокретна. Били су смештени у приватним вилама на Златибору, где су их Немци проналазили. О начину убијања сведочи један од талаца кога су Немци ангажовали да из вила износи тешке рањенике на места стрељања.

„... По двојица талаца, на чаршавима или Гебадма износили су једног рањеника. Кад смо носили прву Групу, неко од њих упита куд их носимо. Ни ми нисмо знали. Мислили смо да их носимо у другу зграду, па их тако и обавешавамо. Међутим, наређују нам да их носимо на брдо. Доносимо из близу резервоара и спуштамо их на ивицу канала који је био ископан ради постављања водоводних цеву.

Кад смо прву Групу изнели на брдо, било нам је јасно шта ће са њима бити. Натерали су нас да сваког рањеника спустимо на ивицу канала и наместимо у седећи положај. Тринаесет немачких војника, који су Шу чекали, пуцало је тим несрећним људима у потиљак. Понекад је намештање Шако дуго трајало да су поједини нестрпљиво викали:

- Удри, мајку ти швапску, шта чекаш! Прекрати живот!^{183a}

ЈОКИЋ Вука ЈОВИЦА, земљорадник, рођен 1919. у Доњој Морачи код Колашина, живео као избеглица у Доњој Горевници; борац Љубићког батаљона; ухватили га четници и предали Немцима, који су га јавно обесили на Вашаришту у Чачку 25. децембра 1942.

КОВАЧЕВИЋ Милана МИЛОШ, земљорадник, рођен 1925. у Доњој Горевници; борац Љубићког батаљона; као тежак рањеник стрељан на Златибору 30. новембра 1941.

ЛУКИЋ Влајка БОГОЉУБ; студент права; рођен 1909. у Доњој Горевници; резервни поручник; члан КПЈ; комесар Треће чете Чачанског НОП одреда; као тешког рањеника убили га Немци на Златибору 29. новембра 1941.

СИМОВИЋ Душана ДРАГОМИР, ученик пољопривредне школе, рођен 1927. у Доњој Горевници; убијен у Доњој Горевници 10. августа 1943.

ПАУНОВИЋ Грујице БРАНКО, учитељ, рођен 1918. у Доњој Трпчи; симпатизер НОП-а; убијен у Крстацу, где је налазио на служби 27. септембра 1943.

ЗАТЕЖИЋ Мијаила ДУШАН, фарбар и словописац, рођен 1915. у Љубићу; борац Градске партизанске милиције у Чачку; заробљен и стрељан у Чајетини 30. новембра 1941.

ЗОРИЋ Светозара БОЖИДАР, ковач, рођен 1899. у Станчићима, живео у Љубићу; борац Градске партизанске милиције у Чачку; заробљен и стрељан у Чајетини 30. новембра 1941.

НИКОЛИЋ Богосава ДЕСИМИР, столар, рођен 1921. у Брђанима, живео у Љубићу; борац Љубићког батаљона; стрељали га Немци и љотићевци у Пожеги 12. децембра 1941.

НОВИЧИЋ Драгутина ПРЕДРАГ, студент агрономије, рођен 1920. у Штавици, живео у Љубићу; члан КПЈ, политички комесар Друге чете Љубићког батаљона; заробили га Немци и четници у Паковраћу, где је стрељан 19. децембра 1941.

ПИЛОВИЋ Гавра БРАНИСЛАВ, ременичар, рођен 1889. у Рашкој, живео у Љубићу; борац Градске партизанске милиције у Чачку; заробљен и стрељан у Чајетини 30. новембра 1941.

САМОХВАЛОВ ИВАН, фарбар и словописац, рођен 1900. у Русији, живео у Љубићу; борац Градске партизанске милиције у Чачку; заробљен и стрељан у Чајетини 30. новембра 1941.

ПОЉАКОВИЋ Милована ТАДИЈА, земљорадник, рођен 1921. у Мрчајевцима; ухватили га четници и предали Немцима, који су га стрељали у Мрчајевцима 28. новембра 1941.

БЈЕЛИЧИЋ Василија МИЛЕНКО, пекар, рођен 1909. у Мрчајевцима; борац Љубићког батаљона; отерали га Немци на рад у Борски рудник, где је стрељан у децембру 1943.

ЕРОВИЋ Милана МИЛОСАВ-ЦУЛЕ, студент, рођен 1921. у Бољковцима, живео у Љубићу; члан КПЈ; међу првим студентима ступио у Чачансаки НОП одред; једно време био политички комесар Друге чете Љубићког батаљона; као тежак рањеник убијен на Златибору 30. новембра 1941.

ЛЕКИЋ Аксентија РАДИСАВ, фотограф, рођен 1921. у Мрчајевцима; борац Љубићког батаљона; стрељали га Бугари у Мрчајевцима 8. децембра 1942.

ЂОРЂЕВИЋ Наталије СРЕТЕН, земљорадник, рођен 1922. у Прислоници; борац Љубићког батаљона; као тешког рањеника стрељали га Немци на Златибору 1. децембра 1941.

ЂУРКОВИЋ Станимира РАДЕНКО, земљорадник, рођен 1920. у Прислоници; борац Љубићког батаљона, као тежак рањеник стрељан на Златибору 1. децембра 1941.

МИЛЕНКОВИЋ Светозара АЛЕКСА, земљорадник, рођен 1906. у Прислоници; борац Љубићког батаљона; као тежак рањеник стрељан на Златибору 1. децембра 1941.

СТАНКОВИЋ Милосава КАТАРИНА, монахиња, рођена 1907. у Ратковићу, живела у манастиру Јовање; убили је Бугари у том манастиру 20. септембра 1943.

СТАНИСАВЉЕВИЋ Михаила МИЛУТИН; зидар, рођен 1907. у Соколићима; борац Љубићког батаљона; ухваћен и стрељан у Коњевићима 7. јануара 1942.

СТЕВОВИЋ Перише МАРКО, слуга у манастиру, рођен 1882. у Гугљу код Пожеге, живео у манастиру; убили га Бугари у том манастиру 20. септембра 1943.

КРСТОВИЋ Војислава МИЛИВОЈЕ, земљорадник, рођен 1885. у Трбушанима, убијен у Трбушанима 6. новембра 1943.

ЂОКОВИЋ ВЕСЕЛИН, земљорадник, рођен 1872. у Прислоници; убијен у Прислоници 23. септембра 1944.

ТАКОВЦИ

На територији бившег таковског среза окупаторске јединице убиле су, или стрељале 57 особа. Групно је стрељано у Теочину 4. октобра 1943. године 11 особа, које су ту доведене из више села. Сва остала убиства извршена су по селима појединачно.

Број стрељаних на територији таковског среза знатно је мањи него у другим. Међутим, ово је привидно, јер су овде окупационе јединице имале другу тактику. Избегавале су убиства и стрељања на терену, већ су таоце отерали у логор на Бањицу, где су стрељани. Масово стрељање у Бањичком логору извршено је 25. септембра и 1. октобра 1943. године. Највише стрељаних је из Прањана и Дружетића; та су села готово остала без мушких грађана. Робљење и одвођене људи у Бањички логор је у народу познато као „Петровачко робље“.

Ево тог тужног именика:*

СТОКОВИЋ Рајка БОЖИДАР, земљорадник, рођен 1923. у Бершићима; стрељан код Тополе у децембру 1942.

РЕЉИЋ Андрије МИХАИЉИО, трговачки помоћник, рођен 1922. у Бољковцима; стрељан у Љигу 10. августа 1941.

ПЕТРОВИЋ Милоша МИЛОЈКА, домаћица, рођена 1897. у Брајићима; стрељана у Брајићима 16. јула 1943.

БОШЊАКОВИЋ Добросава МИОДРАГ, земљорадник, рођен 1912. у Брђанима; борац Љубићког батаљона; стрељан у Брђанима 29. новембра 1941.

ЈОВАНОВИЋ Мијаила СРЕТЕН, земљорадник, рођен 1903. у Брђанима; убијен у Брђанима 10. септембра 1941.

КОСТИЋ Мирка МОЈСИЈ10, земљорадник, рођен 1901. у Брђанима; убијен у Брђанима у октобру 1944.

КНЕЖЕВИЋ Станише НИКОЈШЈА, домаћица, рођена 1884. у Прислоници, живела у Брђанима; ранили је Немци, па умрла од задобијених рана у Брђанима 2. децембра 1941.

СТРИЗОВИЋ Божидара РАДОМИР, земљорадник, рођен 1899. у Брђанима; убијен у Брђанима 23. новембра 1944.

НЕШКОВИЋ Ивана БОРИВОЈЕ, железнички службеник, рођен 1912. у Брусници; убијен у Војводини у априлу 1941.

ПОЊАВИЋ остоје ЧЕДОМИР, земљорадник, рођен 1900. у Брусници; стрељан у Брусници 7. октобра 1943.

АДАМОВИЋ Радомира РАДОЈКО, земљорадник, рођен 1925. у Врнчанима; сарадник НОП-а; стрељан у Душковцима код Пожеге 5. октобра 1943.

АДАМОВИЋ Милосава РАДОМИР, земљорадник, рођен 1898. у Врнчанима; сарадник НОП-а; стрељан у Душковцима код Пожеге 5. октобра 1943.

ЈАЗОВИЋ Милана ЖИВОРАД, земљорадник, рођен 1924. у Врнчанима; стрељан у Теочину 20. новембра 1943.

МИЈАНОВИЋ Милоша МИЛИНКО, земљорадник, рођен 1903. у Врнчанима; сарадник НОП-а; стрељан у Теочину 4. октобра 1943.

МИЛОВАНОВИЋ Милана ДУШАН, земљорадник, рођен 1903. у Врнчанима; стрељан у Леушићима у марту 1943.

СРЕТЕНОВИЋ Бранислава ТИОСАВ, земљорадник, рођен 1909. у Врнчанима; стрељан у Теочину 5. октобра 1943.

ФИЛИПОВИЋ Илије ДРАГИША, земљорадник, рођен 1914. у Врнчанима; борац Таковског батаљона; стрељан у Теочину 1943.

СРЕЋКОВИЋ Сретена ДРАГОЉУБ, земљорадник, рођен 1921. у Велеречи; борац Таковског батаљона; ухватили га Немци 1942. и од тада му се губи сваки траг.

СТЈЕПАНОВИЋ Вићентија МИЉКО, земљорадник, рођен 1880. у Гојној Гори; стрељан у Богданици 10. јула 1943.

ВУКСАНОВИЋ Чедомира СЈАВКО, земљорадник, рођен 1925. у Горњим Бранетићима; стрељан у Теочину 4. октобра 1943.

ЛУЧИЋ Антонија МИЛОРАД, службеник, рођен 1895. у Горњим Бранетићима; живео у Скопљу; симпатизер НОП-а; стрељали га Бугари у Скопљу 1943.

РАДОВИЋ Љубомира ОБРЕН, земљорадник, рођен 1891. у Грабовици; стрељан у Белом Пољу у септембру 1941.

ИВАНОВИЋ Милинка ГОЈКО, земљорадник, рођен 1920. у Доњим Бранетићима; стрељан у Теочину 4. октобра 1943.

ИВАНОВИЋ Данила МИЈОЈЕ, земљорадник, рођен 1901. у Доњим Бранетићима; стрељан у Теочину 4. октобра 1943.

ИВАНОВИЋ Милинка РАДОЈКО, земљорадник, рођен 1922. у Доњим Бранетићима; стрељан у Теочину 4. октобра 1943.

ЈОКСИЋ Петра АКСЕНТИЈЕ, земљорадник, рођен 1895. у Доњој Врбави; носилац Албанске споменице; срељан у Доњој Врбави 22. новембра 1942.

ЈОКСИЋ Светозара РАДОМИР, земљорадник, рођен 1890. у Доњој Врбави; стрељан у Доњој Врбави 22. новембра 1942.

МАРКОВИЋ Светозара МИЈОРАД, земљорадник, рођен 1900. у Доњој Црнући; стрељан 14. октобра 1941.

ДРАЖЕВИЋ Милоја АЛЕКСА, земљорадник, рођен 1919. у Дренови; стрељан у Дренови 1943.

ГАЈОВИЋ Петра ПЕТКО, земљорадник, рођен 1924. у Дружетићима; стрељан у Дружетићима 15. јула 1943.

ПЕТРОВИЋ Миленка МИЛОШ, земљорадник, рођен 1912. у Дружетићима; стрељан у Дружетићима 12. јула 1943.

ЧЛОВИЋ Драгољуба ЉУБИНКА, домаћица, рођена 1922. у Дружетићима; стрељана у Богданици 27. септембра 1943.

ГЛИШОВИЋ Драгослава МИЛУТИН, земљорадник, рођен 1921. у Заграђу; борац Таковског батаљона; ухватили га Немци и отерали у Аранђеловац, где је стрељан у јануару 1942.

ОСТОЈИЋ Уроша МИЛАН, трговац, рођен 1901. у Каменици; стрељан у Ужицу 1941.

ВЕСКОВИЋ Милутина СТОЈАНА, домаћица, рођена 1900. у Коштунићима; стрељана на Равној гори 16. јула 1943.

МИЛОЈЕВИЋ Раденка СЛАВОЉУБ, земљорадник, рођен 1920. у Коштунићима; ухватили га Немци у Трбушанима и отерали у Чачак, где је стрељан 5. јануара 1943.

МИЛОСАВЉЕВИЋ Стојана МИЛОСАВ, земљорадник, рођен 1898. у Коштунићима; стрељан у Коштунићима 26. децембра 1942.

БОЈОВИЋ Јанићија АЛЕКСА, земљорадник, рођен 1908. у Кривој Реци; стрељан 2. септембра 1944.

ОТАШЕВИЋ Живка ВЕРА, дете, рођена 1927. у Љутовници; убијена у Љутовници 5. децембра 1941.

ОТАШЕВИЋ Живка СТАНИЦА, дете, рођена 1934. у Љутовници; убијена у Љутовници 5. децембра 1941.

ТОДОРОВИЋ Николе ЉУБИНКО, земљорадник, рођен 1902. у Љутовници; сарадник НОП-а; стрељан у Љутовници 7. јула 1944.

РАДИЋ Радојице ЖИВОРАД, земљорадник, рођен 1921. у Мајдану; убијен у Мајдану 7. октобра 1941.

ЦВЕТКОВИЋ Драгомира БОЖИДАРКА, домаћица, рођена 1921. у Невадама; убијена у Невадама 2. октобра 1941.

ИЈИЋ Милисав РАДИВОЈЕ, земљорадник, рођен 1914. у Озрему; стрељан у Теочину 4. октобра 1943.

ПЕШОВИЋ Љубивоја МИЈИНКО, земљорадник, рођен 1927. у Озрему; сарадник НОП-а; стрељан у Теочину 4. октобра 1943.

ПЕШОВИЋ Љубивоја РАДОЈКО, земљорадник, рођен 1924. у Озрему; сарадник НОП-а; стрељан у Теочину 4. октобра 1943.

РАКОВИЋ Милоша МИЛОСАВ, земљорадник, рођен 1900. у Озрему, стрељан у Теочину 4. октобра 1943.

КРЊИЋ Мирка ЗДРАВКО, земљорадник, рођен 1883. у Прањанима; убијен у Прањанима 15. јула 1943.

МИЈАИЛОВИЋ Продана ВЕЛИСАВ, земљорадник, рођен 1892. у Прањанима; мучили га Немци, умро од последица у Прањанима 10. септембра 1943.

СТОЈАНОВИЋ Миленка РАЈКО, земљорадник, рођен 1896. у Прањанима; стрељан у Прањанима 14. јула 1943.

СТЕВАНОВИЋ Глиша НИКОЛА, земљорадник, рођен 1894. у Прњавору, убијен у Враћевшници 14. априла 1941.

МАРКОВИЋ Гаврила ВЕЉКО, земљорадник, рођен 1884. у Руднику; стрељан у Руднику 7. октобра 1941.

ВУКОМАНОВИЋ Недељка ДУШАН, земљорадник, рођен 1910. у Срезојевцима; стрељан у Прислоници 5. септембра 1941.

ВУКОМАНОВИЋ Недељка ИЛИЈА из Срезојеваца, подофицир БЈВ; заробили га Немци и стрељали у Приштини у мају 1941.

САВИЋ Михаила БОЖО, земљорадник, рођен 1892. у Такову; стрељан на Рапај-брду 15. октобра 1941.

СТЕФАНОВИЋ Катарине СТАНОЈЕ, земљорадник, рођен 1924. у Шилопају; стрељан у Шаранима 11. августа 1944.

БРКОВИЋ Луке БРАНИМИР, земљорадник, рођен 1918. у Теочину; стрељан у Брђанима 15. априла 1942.

ТРНАВЦИ

Ни по селима трнавског среза није било масовног убијања грађана од стране окупационих јединица. Али, и овде је велики број грађана похванат у марту и јуну 1943. године, отеран у Краљево и тамо стрељан, већином 30. марта и 28. јуна 1943. године

Међу прикупљеним таоцима, највећи број је припадника НОП-а и њихових симпатизера, јер очито да су на терену тражене првенствено ти грађани.

Немци и Бугари су у селима трнавског среза од 1941. до 1944. убили 78 особа. Највише на путној комуникацији Чачак - Краљево. Убијени су приликом повлачења немачких јединица из Чачка, али и приликом повратка њихових јединица у новембру 1941. године. Неке су убили приликом повлачења у новембру 1944. године. Међу стрељаним је највише старих и женских особа, које нису напустиле своје домове иако им је претила опасност.

Убијени су:

ГМИТРОВИЋ Христивоја РАДОЈЕ-РАДЕ, службеник, рођен 1819. у Кулиновцима, живео у Атеници; борац Трнавског батаљона; ухватили га Бугари и стрељали у Ћунису 1943.

ПРЕЛИЋ Милије МИЛИНКА, домаћица, рођена 1918. у Лозници, живела у Атеници; убијена у Атеници 3. октобра 1944.

ВУКОСАВЉЕВИЋ ЈЕЛИСАВА, домаћица, рођена 1874. у Бањици, живела у Балуги; убијена у Балуги 21. октобра 1944.

ПЕТРОНИЈЕВИЋ Лазара РАДОМИР, земљорадник, рођен 1884. у Балуги; убијен у Балуги 18. октобра 1944.

ЕРИЋ Радомира СРЕТЕН, учитељ, рођен 1908. у Бељини, живео и радио у селу Рибарима код Лознице (Подриње); стрељан у Рибарима 1. октобра 1941.

САВИЋ Милана МИЛЕТА, земљорадник, рођен 1922. у Вапи; члан СКОЈ-а; учествовао у диверзантским акцијама; заробили га Немци за време минирања моста на Карачи у Балуги и одмах стрељали 22. августа 1941.

СТЕФАНОВИЋ Мише АНДРИЈА, земљорадник, рођен 1879. у Жежевици, живео у Вапи; сарадник НОП-а; убијен у Заблаћу 21. октобра 1944.

ЂУРОВИЋ Тихомира МИЛИЈА, земљорадник; рођен 1919. у Виљуши; борац артиљерије Чачанског НОП одреда; ин-

терниран у Бањички логор и нуштен; стрељан у Виљуши 7. децембра 1942.

ПЕРУНИЧИЋ Милутина СЛОБОДАН, земљорадник, рођен 1918. у Виљуши; стрељан у Виљуши 7. децембра 1942.

СРЕДОЈЕВИЋ Милисава АЛЕКСАНДАР, земљорадник, рођен 1927. у Виљуши; стрељан у Виљуши 22. новембра 1944.

ЋУБОВИЋ Радојице МИЈАЛКО, земљорадник, рођен 1905. у Виљуши; убијен у Виљуши 21. октобра 1944.

АЦЕМОВИЋ ГРУЈИЦА, учитељ, рођен 1865. у Заблаћу, живео у Београду; ранили га Немци и од задобијених рана умро у Чачанској болници 17. октобра 1942.

ЗАРИЋ Матија РАДОЈЕ, земљорадник, рођен 1882. у Заблаћу; убијен у Заблаћу 12. децембра 1942.

КАРАКЛАЈИЋ Илија ВОЈИМИР, земљорадник, рођен 1921. у Заблаћу; члан КПЈ; борац-курир у Трнавском батаљону; стрељан, као тешки рањеник, на Златибору 30. новембра 1941.

КАРАКЛАЈИЋ Вукосава ИЛИЈА, земљорадник, рођен 1863. у Шаренику код Ивањице, живео у Заблаћу; убијен у Заблаћу 27. септембра 1941.

НЕГОВАНОВИЋ Дмитра ^ВОЗДЕН, земљорадник, рођен 1906. у Остри, живео у Заблаћу; стрељан у Заблаћу 16. октобра 1944.

ПЕТРОВИЋ Милисава ВАСИЛИЈЕ, земљорадник, рођен 1913. у Црној Гори, живео у Заблаћу; стрељан у Заблаћу 28. новембра 1941.

ПОПОВИЋ Адама ЈАНИЋИЈЕ, земљорадник, рођен 1881. у Заблаћу; симпатизер НОП-а; стрељан у Жељевици 29. новембра 1941.

ПОПОВИЋ Владимира МИЛАН, свештеник, рођен 1876. у Заблаћу; одборник НОО; стрељан у Жељевици 29. новембра 1941.

ВУЈИЧИЋ Уроша ВЕЛИМИР, земљорадник, рођен 1868. у Жељевици; члан НОО; стрељан у Жељевици 3. новембра 1944.

ДАВИДОВИЋ Ђорђа ДРАГОВАН, земљорадник, рођен 1899. у Прањанима, живео у Жељевици; стрељан у Жељевици 16. октобра 1944.

КРСТИЋ Војимира ДРАГОСЛАВ, земљорадник, рођен 1910. у Жељевици; убијен у Жељевици 8. септембра 1943.

КУЗМАНОВИЋ Василија ВОЈИСЛАВ, земљорадник, рођен 1875. у Губеревцу код Велике Плана, живео у Жељевици; стрељан у Жељевици 16. октобра 1944.

ПАЈОВИЋ Велимира ВЈАДЕТА, земљорадник, рођен 1916. у Жежевици; борац Трнавског батаљона; стрељан, као тежак рањеник, на Златибору 30. новембра 1941.

ПРЕЉИЋ Борисава СЈАВИША, фотограф, рођен 1917. у Жежевици; стрељан у Жежевици 8. септембра 1943.

ШИПЕТИЋ Миладина СТАНИМИР, земљорадник, рођен 1893. у Грабу, живео у Жежевици; стрељан у Жежевици 16. октобра 1944.

ЈЕЗДИНА, ПРИДВОРИЦА

Због убијеног свог војника у Грабу, чији је леш пронађен у Јездини, на месту Дубоки поток, једна бугарска јединица од око 500 војника у поменутих селима опљачкала је скоро сва домаћинства, запленила драгоцене ствари и много стоке, запалила преко 20 кућа и других привредних објеката и убила 19 лица. Већину убијених претходно је зверски мучила, бола бајонетима и тукла кундацима.

Убијени су:

ВУКОВИЋ Радомира ДРАГОСЛАВ, обућар, рођен 1923. у Јездини; припадник НОП-а.

ВУКОВИЋ Владимира МИЛИЈА, радник, рођен 1917. у Јездини.

ВУЛОВИЋ Милића ВЕЉКО, земљорадник, рођен 1901. у Јездини.

ВУЛОВИЋ Мијаила ЖИВОРАД, земљорадник, рођен 1921. у Јездини.

ВУЛОВИЋ Миленка МИХАИЛО, земљорадник, рођен 1891. у Јездини.

ГРУЈОВИЋ Николе РАДОСАВ, земљорадник, рођен 1898. у Јездини.

ДАНИЛОВИЋ Данила МИЛУТИН, земљорадник, рођен 1908. у Горњој Крварици, живео у Јездини.

ДРАШКОВИЋ Недељка БУДИМИР, трговачки помоћник, рођен 1912. у Мочиоцима, живео у Јездини.

ЛАЗОВИЋ Љубомира МИЉУН, земљорадник, рођен 1887. у Јездини.

МАРКОВИЋ Павла АКСЕНТИЈЕ, земљорадник, рођен 1871. у Јездини.

МАРКОВИЋ Владимира ЈЕЗДИМИР, земљорадник, рођен 1882. у Јездини.

МАРКОВИЋ Владимира ТИХОМИР, земљорадник, рођен 1883. у Јездини.

РАНЂИЋ Живојина СТОЈАН, земљорадник, рођен 1888. у Зеокама, живео у Јездини.

ЦВЕТИЋ Милинка МИЛЕНКО, земљорадник, рођен 1905. у Јездини.

МАРИНКОВИЋ Веселина ДОБРИВОЈЕ, земљорадник, рођен 1907. у Придворици.

ОБРАДОВИЋ Милована РАДЕНКО, земљорадник, рођен 1900. у Ртарима, живео у Придворици.

ТАЈСИЋ Јована ВОЈИМИР, пинтер, рођен 1919. у Пухову, живео у Придворици.

ТОМАШЕВИЋ Мијаила ЖИВКО, земљорадник, рођен 1895. у Доњој Краварици, живео у Придворици.

ТОМАШЕВИЋЉуба МИЛИЈАНА, домаћица, рођена 1883. у Лозници, живела у Бељини.

Немци су убили ове људе:*

ЋОРЂЕВИЋ Рајице СРЕТЕН, земљорадник, рођен 1923. у Качулицама; убијен у Качулицама 16. октобра 1944.

МАЈСТОРОВИЋ Чедомира БОЖИДАР, земљорадник, рођен 1879. у Качулицама; члан НОО; убијен у Качулицама 26. новембра 1941.

ШТАВЉАНИН БРАТИСЛАВ, свирач, рођен 1916. у Качулицама, живео у Матарушкој Бањи; стрељан у Матарушкој Бањи у децембру 1941.

КАПЛАРЕВИЋ Милисав БОЖИДАР, земљорадник, рођен 1918. у Кукићима; убијен у Кукићима 28. новембра 1941.

КАПЛАРЕВИЋ Јована МИЛУН, земљорадник, рођен 1893. у Кукићима; убијен у Кукићима 28. новембра 1941.

КАПЛАРЕВИЋ Алексија МИЛИСАВ, земљорадник, рођен 1883. у Кукићима; убијен у Кукићима 28. новембра 1941.

МАРИЧИЋ Мијаила КРСТОМИР, земљорадник, рођен 1894. у Кукићима; стрељан у Чачку 15. новембра 1944.

МАЦАРЕВИЋ Мијаила АДАМ, пензионер, рођен 1885. у Кукићима; убијен у Слатини 28. новембра 1941.

СКИТЊА ЖИВАНА, домаћица, рођена 1876. у Маглићу, живела у Кукићима; убијена у Кукићима 28. новембра 1941.

СПАЈЛОВИЋ Витомира НЕНАД, земљорадник, рођен 1920. у Кукићима; убијен у Кукићима 1. октобра 1941.

ЂОКОВИЋ Драгутина ПРВОСЛАВ, месар, рођен 1919. у Лозници; ранили га Немци у Лозници и од задобијених рана умро у Лозници 19. септембра 1944.

РАДОВАНОВИЋ Маринка МИЛЕНКО, писар, рођен 1875. у Гучи, живео у Лозници; одвели га Немци 13. новембра 1944. и од тада му се губи сваки траг.

МАСЛАРЕВИЋ Војина АНДРИЈАНА, домаћица, рођена 1909. у Шаренику код Ивањице, живела у Мршинцима; убијена у Мршинцима 28. новембра 1941.

МАСЛАРЕВИЋ Драга ДИВНА, домаћица, рођена 1914. у Дубрави код Ивањице, живела у Мршинцима; убијена у Мршинцима 28. новембра 1941.

МИЛЕНКОВИЋ РАДОСАВА РАЈИЦА, земљорадник, рођен 1905. у Мршинцима; убијен у Мршинцима 1. октобра 1941.

ПЕТАКОВИЋ Александра ЉУБИША, земљорадник, рођен 1912. у Мршинцима, убијен у Мршинцима 2. децембра 1941.

ПЕТРОВИЋ Петра ВЛАИСЛАВ, кројач, рођен 1912. у Бјелуши код Ариља, живео у Мршинцима; убијен у Мршинцима 28. новембра 1941.

ПОПОВИЋ Мила АЛЕКСАНДАР, земљорадник, рођен 1899. у Мршинцима; убијен у Мршинцима 28. новембра 1941.

РОВИНАЦ БОЖИДАР, земљорадник, рођен 1874. у Мршинцима; убијен у Мршинцима 28. новембра 1941.

ШУТИЋ Радована МИЛОЈКО, земљорадник, рођен 1926. у Паковраћу; ухватили га Бугари и отерали у Чачак, где је стрељан 15. августа 1943.

ВАСИЉЕВИЋ Ђурђа РАДОЈЕ, земљорадник, рођен 1898. у Петници; убијен у Мрсаћу 5. октобра 1941.

ОРЕСТИЈЕВИЋ Чедомира МИЛОЈКО, земљорадник, рођен 1900. у Рајцу; борац Трнавског батаљона; стрељан у Рајцу 19. новембра 1942.

НИКОЛИЋ Радована МИЛЕНКО, земљорадник, рођен 1922. у Риђагама; убили га Бугари у Риђагама 11. августа 1943.

НИКОЛИЋ Радована МИОДРАГ, земљорадник, рођен 1901. у Риђагама, убили га Бугари у Риђагама 11. августа 1943.

ВИШЊИЋ Алексе ТИХОМИР, земљорадник, рођен 1906. у Слатини; сарадник НОП-а; одборник НОО; убијен у Слатини 26. новембра 1944.

ЂУРЂИЋ Мића ВЈАДЕТА, земљорадник, рођен 1902. у Слатини; сарадник НОП-а; убијен у Слатини 26. октобра 1944.

МАРИНОВИЋ Тадије МИРОСЈАВ, пекарски радник, рођен 1921. у Слатини; борац Трнавског батаљона; рањен у борби на Краљеву, лечен у Чачку, затим на Златибору, где је стрељан 30. новембра 1941.

МИЛЕКИЋ Милована ПЕТАР, свештеник, рођен 1909. у Слатини; стрељан у Косовској Митровици у децембру 1942.

ЧАКАЈАЦ Драгише МИЛОСАВ, ученик гимназије, рођен 1923. у Слатини; убијен у Слатини у октобру 1944.

ЂОКОВИЋ Ђорђа АНГЕЛИНА, домаћица, рођена 1884. у Грабу, живела у Трнави; убијена у Прељини 6. новембра 1944.

КУРЋУБИЋ Војина РАДОЈЛЕ, столар, рођен 1906. у Виљуши, живео у Трнави; симпатизер НОП-а; убили га Бугари у Јездини 15. августа 1943.

САЛЕВИЋ Стевана МАРИНКО, земљорадник, рођен 1894. у Добром Долу, живео у Трнави, убијен у Трнави 1. октобра 1941.

САЛЕВИЋ Стевана ТИХОМИР, земљорадник, рођен 1894. у Добром Долу, живео у Трнави; убијен у Трнави 29. новембра 1941.

ЧАЧАК

Поред масовног стрељања грађана у Чачку у јесен 1941. и зиму 1942. године, као и стрељања у Авлапиници, у октобру 1943. других масовних стрељања у Чачку није било. Али, нису изостајала појединачна убијања грађана.

Од 1941. до 1944. године стрељано је појединачно 28 варошана. Највише приликом повратка немачких јединица из Краљева крајем новембра 1941. године и приликом њиховог повлачења у новембру 1944. Међу стрељаним има свих категорија грађана.

Напомињемо да смо овде унели само грађане које су окупационе снаге ухватиле и појединачно убиле. Међутим, из Чачка је далеко већи број грађана изгубило живот при бомбардовању града и у борбама које су око њега вођене 1941. и 1944. године.

Овде смо желели да-прикажемо податке о грађанима које су Немци директно стрељали.

Стрељане у Војнотехничком заводу и у Авлациници исказујемо у посебном поглављу.

Немачке јединице (ако није другачине назначено) убиле су ове Чачане:

АНТИЋ Стајке Александар, пекар, рођен 1910. у Јагодини, живео у Чачку; борац Чачанског НОП одреда; заробили га Немци и четници и стрељали у Паковраћу 4. децембра 1941.

АНТИЋ Трајка ДРАГОСЛАВ, ковач, рођен 1906. у Јагодини, живео у Чачку; у октобру и новембру 1941. радио на одржавању партизанског воза; заробили га и стрељали Немци у Чајетини 1. децембра 1941.

БЕНЧАН др ЈОСИП, гинеколог хирург, рођен 1897. године у месту Планина код Ракека у Нотрањској (Словенија). У јуну 1941. године ухапшен је у Марибору од Немаца и са својом породицом је протеран у Србију. По распореду је дошао у Чачак, где је почео да ради у болници. Као лекар био је према свом особљу коректан због чега су га сви волели и поштовали. Био је патриотски и југословенски опредељен. Мрзео је немачке окупаторе, који су га истерали из своје драге домовине. За време слободе у Чачку, октобарских и новембарских дана 1941. године, лечио је и неговао рањенике са много пажње и топлине. После повратка Немаца и издајника, он је као управник болнице, један број тежих партизанских рањеника склонио на заразно одељење болнице и у друге болничке одаје, како не би пали непријатељима у руке. Уз све то, слао је извештаје непријатељским командама да у болници нема партизанских рањеника. Из Чачка је по казни био премештен у Нови Пазар 7. априла 1942. године, где је стрељан од Немаца 1942.⁸⁴

ВУКАШИНОВИЋ Веља Драгослав, књижар, рођен 1920. у Пожеги (ужичкој), живео у Чачку; курир у партизанској Команди места у Чачку; стељан у Пожеги (ужичкој) 1. децембра 1941.

ГАВРОВИЋ Светозара БОЈО, адвокат, рођен 1903. у Ужицу, живео у Чачку; учествовао у припреми устанка у Радобуђи и Ариљу; радио у Штабу Ужичког НОП одреда; стрељали га Немци у Крчгову код Ужица 5. децембра 1941.

БЕРИЋ Живана НЕДЕЉКО, учитељ, рођен 1921. у Ужицу; живео у Чачку; стрељан у Чачку 16. октобра 1944.

БОКИЋ Тихомира БОЖИДАР, обућар, рођен 1920. у Зеокама, живео у Чачку; стрељан у Чачку 29. новембра 1944.

ЖИВКОВИЋ ИЈИЈА, писар, рођен 1893. у Пљевљима, живео у Чачку; симпатизер НОП-а; стрељан у Чачку у августу 1943.

ИКЕНИЋ НИКОЈА, молер, рођен 1913. у Чачку; сарадник НОП-а; убио га немачки агент у Пиварској улици у Чачку 20. септембра 1941.

ЈАНКОВИЋ Драгомира ДРАГИША, штампарски радник, рођен 1914. у Београду, живео у Чачку; сарадник НОП-а; убијен у дворишту Пиваре у Чачку 18. септембра 1941.

ЈЕВТОВИЋ Милоша ВОЈИН, ученик гимназије, рођен 1922. у Биоски, живео у Чачку; члан СКОЈ-а; борац Чачанског НОП одреда; стрељан у Ужицу 17. децембра 1941.

ЈЕШИЋ Миленка МИЈИОВАН, ученик гимназије, рођен 1923. у Чачку; члан СКОЈ-а; позадински радник НОП-а; стрељан у Ужицу 14. новембра 1944.

КАНДИЋ Миломира МИЛАН, рођен 1983. у Чачку; убијен у Чачку у децембру 1941.

КАНДИЋ Миломира МИРЈАНА, рођена 1938. у Чачку; убијена у Чачку у децембру 1941.

КОСТИЋ Миленка ДОБРИВОЈЕ, ученик гимназије, рођен 1928. у Битољу, живео у Чачку; убијен у Чачку 4. октобра 1943.

МИЛИЋЕВИЋ Рајка ГРУЈИЦА, келнер, рођен 1916. у Лиси, живео у Чачку; ухватили га Немци у Овчар Бањи и отерали у Ужице, где је стрељан 20. јула 1941.

МИХАИЛОВИЋ Младена МАРА, домаћица, рођена 1900. у Сађавцу, живела у Чачку; стрељана у Чачку 19. марта 1943.

НИКОЛИЋ Косте ЧЕДОМИР, возовођа, рођен 1896. у Бајиној Башти, живео у Чачку; стрељан у Косовској Митровици 1942.

ПЕТРОНИЈЕВИЋ Миломира ПЕТАР, рођен 1933. у Чачку; убијен у Чачку 27. марта 1944.

ПОПОВИЋ Милоша ВИЋЕНТИЈЕ, грађевински инжењер, рођен 1899. у Жежевици, живео у Чачку; убили га Италијани код Даниловграда 1942.

ПОПОВИЋ ТАНАСИЈЕ, свештеник, рођен 1895. у Михајловски (СССР), живео у Чачку; убијен у Чачку 1943.

ПРЕШЋ Радомира НАТАЛИЈА, домаћица, рођена 1910. у Вапи, живела у Чачку; сарадник НОП-а; убијена у Ужицу у новембру 1941.

СПАСОЈЕВИЋ Аврама ДРАГАН, опанчар, рођен 1925. у Чачку, убијен у Чачку 2. децембра 1944.

СПАСОЈЕВИЋ Аврама РАДОСЛАВ, ученик на занату, рођен 1925 у Чачку; убијен при повлачењу из Чачка 2. децембра 1944.

СРЕТЕНОВИЋ ДУШАН, обућар, рођен 1921. у Такову, живео у Чачку; борац Чачанског НОП одреда; стрељан на Златибору 1. децембра 1941.

СТЕФАНОВИЋ Стевана ВОРИСЛАВ - ДРИБЛО, столар, рођен 1904. у Параћину, живео у Чачку; стрељан у Чачку 9. октобра 1942.

СТЕФАНОВИЋ Страхиње НИКОЈА, дете, рођен 1938. у Чачку, погазили га Немци камионом у Чачку 12. новембра 1943.

СТОЈАНОВИЋ ЖИВАН, папупија, рођен 1882. у Манђелосу код Сремске Митровице, живео у Чачку; згазили га Немци камионом и од задобијених повреда умро у Чачанској болници 2. августа 1944.

СТОЈАНОВИЋ Сава СТАНОЈЛА, домаћица, рођена 1904. у Зеокама, живела у Чачку; убијена у Чачку 18. октобра 1944.

ТОМИЋ Милутина МИЛАН, чиновник на железници, рођен 1913. у Каменици, живео у Чачку; члан КПЈ; сарадник НОП-а; у октобру и новембру 1941. био командант партизанске Команде места у Биоски; стрељан у Ужицу 1. децембра 1941.